1995: 1-10 (41-50)

† Cu Dumnezeu înainte!

MIŞCAREA

P224062 2700

Apare bilunar
8 pagini–300 lei

Publicaţie a Noii Generaţii
Editor: Mişcarea Pentru România

Anul IV, Nr. 1-2 (41-42)
Ianuarie 1995

DIN SUMAR:

- Anul politic 1994 — Pag. 2
- Parlamentul văzut din interior — Pag. 2
- Sfidarea cecenă — Pag. 3
- „Sociologia eminesciană" – convorbire cu dl Ilie Bădescu – — Pag. 8

Camil Petrescu scria sever în 1922 faţă de revistele tip „magazie culturală", acele publicaţii sterpe ce nu izbutesc să fie decât *«o colecţie de articole istorice, poezii sau fragmente de proză»*. O revistă înseamnă în primul rând *«o atitudine»*, şi prin asta ea devine factorul motor în plămădirea şi impulsionarea unei direcţii în spaţiul public. Iar Charles Maurras, faimosul ideolog francez interbelic, în continuarea unei asemenea idei, venea parcă să completeze: *«adevăratele lupte literare, bine conduse, se mută întotdeauna în politică»*... Vorbă adâncă, în dosul căreia se poate clădi o întreagă ţesătură sociologică pentru a o îndreptăţi.

Miza esenţială a discursurilor celor doi este convergentă. Se pune statutul intelectualului şi şansa lui de a emite opinii într-o societate intens impregnată politic, gradul de implicare al său în viaţa cetăţii, modul de a-şi asuma o dispută ce-l vizează, fatalmente, şi pe el.

Într-o analiză consacrată studiului *puterii*, profesorul Ilie Bădescu punea în discuţie „corpurile logistice" ale unei societăţi, apreciind că o societate care nu izbuteşte să se folosească de acestea este condamnată la *înfrângeri logistice*, cele mai primejdioase forme de înfrângere.

Cei dintâi – „corpul logistic" din care fac parte filosofii, savanţii, artiştii, corpul principal în structurarea zării ideatice al unei societăţi – este cel pe umerii căruia atârnă sarcina reînvierii ei instituţionale, cât şi relansarea puterii de creştere şi dezvoltare a infrastructurii culturale. La nivelul acestui corp se cristalizează noile forme de gândire, principii, sentimente, opinii, afecte. Tot în cadrul lui se va plămădi noul spirit ştiinţific, noile viziuni, noile concepţii, noile tipuri de comunicare şi organizare. Concluzia profesorului Bădescu este fără echivoc: *«El reprezintă baza de recrutare a inovatorilor şi este suficient să dezbini acest corp, să-l blochezi în felurite moduri pentru a anihila funcţiile cele mai importante ale unei societăţi, cele de care atârnă „războiul sfânt" al acesteia cu forţele potrivnice ale istoriei»*. Structurarea câmpului puterilor intelectuale al societăţii este deci esenţială pentru evoluţia pe termen lung a unei naţiuni. (În aceeaşi idee, un sociolog american scria că prima faţă a colonizării unei naţiuni este „colonialismul mental".) Aici se găseşte nucleul forţei de apărare şi ripostă, de supravieţuire şi expansiune al culturii naţionale.

Formele cele mai eficace de organizare instituţională „neoficială" a puterilor intelectuale într-o societate devin, prin urmare, grupurile culturale. Sintagma este generică şi cu substrat sociologic, ea cuprinzând grupările din jurul revistelor culturale, cercurile culturale sau ştiinţifice, asociaţiile studenţeşti din jurul catedrelor sau cadrelor universitare, societăţile culturale, fundaţiile, şcolile teoretice etc. Acele grupări culturale ce utilizează ca resort esenţial şi principal „combustibil" al funcţionării lor *idealul naţional* (prin resuscitarea tradiţiilor, a memoriei colective, a istoriei etc.) sunt, alături de Biserică, adevăratele ***instituţii ale conştiinţei naţionale***. Ele constituie într-o societate veritabilele „depozitare" şi apărătoare a ceea ce se numeşte, în linia tradiţie a şcolii juridice italiene, *conştiinţa naţională*. Forţa unei societăţi ori a unei culturi se cuantifică în principal prin aceste subtile dar sigure barometre.

În cultura română, perioada interbelică este spaţiul predilect de eclozare a unor asemenea instituţii. Este suficient să amintim aici: la Bucureşti, gruparea revistei „Gândirea", cercul „Rânduiala", Şcoala sociologică a lui Dimitrie Gusti – cu corolarele ei, revistele „Sociologie românească", „Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială" şi Institutul social român –, grupul „Criterion" sau cercurile revistelor „Vremea" şi „Cuvântul"; la Cernăuţi, grupul din jurul „Însemnărilor sociologice" conduse de Traian Brăileanu; la Cluj, mişcarea „Extensiunii Universale" declanşată de Virgil Bărbat sau şcoala istorică din jurul revistei „Revue de Transylvanie" etc.

În contextul unei societăţi, ceea ce contează cu adevărat este jocul acestor instituţii, de funcţionarea lor depinzând traseele lungi pe care se vor înscrie, la un moment dat, cultural, politic, sau economic, naţiunile.

„Era o datorie de onoare care apăsa pe umerii generaţiei noastre. Mi-am făcut-o cu acelaşi drag, ca şi cum ar fi fost vorba de ţara mea."

VASILE MARIN
29 ianuarie 1904 – 13 ianuarie 1937

Strălucit intelectual şi om politic al generaţiei interbelice. Moare, alături de Ion Moţa, în războiul din Spania, luptând pentru apărarea civilizaţiei creştine împotriva hoardelor comuniste.

Nu-i de-ajuns

Nu-i de-ajuns să pui vântul în buzunare
şi să taci,
când pomii zvârliţi de noi
străpung cerul cu pumnalele lor ascuţite
şi pătrund ca în gâtul unui animal
care doarme
fericit.

Nu-i de-ajuns să măsurăm
îmbrăţişările timpului
nici să vorbim despre sângele cald
ca de ape
nici de buzunarele umplute cu clipe
– inima noastră –
nici de iubirile trimise
prin săgeţi incandescente.
Şi nici să stăm, aşteptând în cuvinte,
ca pe scaune,
privind în arenele lumii.

Mihai Z. ROMILLA
22 Decembrie 1994

„Mişcarea" reflectă în paginile sale preocupările şi frământările Noii Generaţii, contribuind la dezvoltarea curentului de gândire şi acţiune declanşat de tineretul român prin mişcările din 1989-1990.

Pe plan spiritual-religios, „Mişcarea" este o publicaţie ***creştină ortodoxă****, aşezată sub autoritatea duhovnicească a Bisericii Ortodoxe Române.*

Ca orientare culturală, „Mişcarea" urmează linia ***naţională****, reprezentată în istoria culturii şi publicisticii româneşti de personalităţi exemplare ca Mihai Eminescu, Nicolae Bălcescu, Nicolae Iorga, Nae Ionescu, Mircea Eliade, Petre Ţuţea.*

Din punct de vedere politic, „Mişcarea" promovează doctrina ***naţional-democrată****, aşa cum este formulată în documentele programatice ale Mişcării Pentru România.*

Unde sunt, în buna tradiţie interbelică, grupurile culturale chemate să dea seama de portretul societăţii româneşti de după Decembrie '89? Unde sunt marile *«atitudini»* capabile să taie drumul unei culturi şi să plămădească „generaţii" ori „epoci"? Dar mai cu seamă, unde sunt *instituţiile conştiinţei naţionale* din România?...

Intelectualii români aşezaţi pe linia curentului naţional şi capabili să susţină acest mesaj sunt astăzi disparaţi, risipiţi, răvăşiţi de „războaie" cu mize personale. Supuşi unui tir neostoit al etichetărilor, ei par a fi capitulat, obosiţi şi dezamăgiţi, în disputa culturală de astăzi. Sunt catalogaţi – oroare! – „naţionalişti", adică „tendenţionişti", „tezişti", „partizani", într-un cuvânt, incapabili să susţină senin mizele culturale ale unei societăţi ce şi-a propus să se debaraseze de sechelele „intelectualului înregimentat". „Purii", „inocenţii" sunt, pasămite, în partea cealaltă.

Orice privire serioasă şi epurată de prejudecăţi desluşeşte cu uşurinţă stupiditatea unor asemenea evaluări sau mizele politice ce-i stau îndărăt. Unde este, bunăoară, „obiectivitatea" unei grupări precum cea a GDS-ului? Unde transpare „ingenuitatea" unor publicaţii precum „România Literară" sau „22"? Unde află cineva „neprihănirea ideatică" a revistei „Dilema"? Unde se ascunde „imparţialitatea" acestor oficine ce şi-au făcut o meserie – bănoasă! – din a-i ataca şi minimaliza pe marii mentori ai naţionalismului românesc – naţionalismul organic, curat şi ziditor? Îndivizii aceştia s-au năpustit în haită spre lojele şi tribunele oficiale ale culturii române, dându-le o direcţie ce merge sistematic alăturea de marile idealuri naţionale şi creştine ale neamului românesc.

Împotriva frazeologiei zornăitoare a acestor comandouri – „culturale", ceea ce lipseşte astăzi intelectualilor români naţionalişti este în primul rând *forţa de a afirma*. Eminescu însuşi este cel care a avut tăria să declare răspicat şi definitiv: *«Suntem români şi punctum»*. În spatele acestei sentinţe implacabile se aşează un travaliu uriaş al celei mai strălucite minţi a neamului românesc. Iorga, Nae Ionescu, Mehedinţi, Brăileanu, Noica, Eliade, Ţuţea şi atâţia alţii s-au aşezat cu smerenie dar cu fermitate în carul glorios pornit de marele Eminescu, declarându-se fără rezerve de la înălţimea uriaşului lor prestigiu moral şi intelectual: *naţionalişti români* şi ucenici ai Poetului.

Comparaţi verbul năpraznic eminescian, discursul grandios al lui Iorga sau replica necruţătoare a lui Nae Ionescu cu scânceala fecioreînică a unor intelectuali români de astăzi puşi în situaţia de a-şi afirma crezul naţionalist. Veţi auzi şiruri de „delimitări", grămezi de „precizări", mulţimi de „precauţii". Naţionalismul pare astăzi un statut de semi-clandestinitate, în care cel vizat încearcă a se strecura cât mai nebăgat în seamă. Orişicare mocofan poate rosti nestingherit orice, prezentându-se ca patron de „boutique", homosexual, „european", parlamentar sau internaţionalist. Este permis, este chiar un titlu de glorie! Ei nu simt nevoia delimitărilor sau a precizărilor. Numai a fi naţionalist desemnează în mintea slăbănoagă a unora un titlu de ruşine.

Două lucruri, inexorabil înmănunchiate, lipsesc astăzi intelectualilor devotaţi cauzei naţionale: forţa de a se coagula, recreând, precum în perioada interbelică, *instituţii ale conştiinţei naţionale* şi forţa de a spune răspicat şi fără tresărire, precum uriaşul Eminescu acum un secol, *«Suntem români şi punctum»*. Aceasta trebuie să fie „politica" intelectualului român „independent" de astăzi.

Restul este sofistică ieftină, la umbra laşităţii şi nevolniciei.

Dan DUNGACIU

INSTITUŢIILE CONŞTIINŢEI NAŢIONALE

Orice *grupare culturală* are, în măsura în care identitatea ei se poate profila, o *teză*, adică o *întemeiere*. Este izvodul acelei *«atitudini»* invocate de Camil Petrescu. Că această distincţie trebuie operată o constată oricine îşi propune să developeze mai fin filmul culturii române. Îngrădită doar în aceşti termeni – „independenţi" sau „tezişti" –, orice abordare îşi dezvăluie în final caducitatea. Ea nu poate da seama de confruntările sau polemicile unei culturi, ameninţând să devină o simplă tehnică de etichetare. Căci *cărturar independent* nu a existat, în fond, niciodată.

Şi un cuvânt de azi... A încerca măcar comparaţii cu starea culturii interbelice poate părea o lipsă de bun simţ. Utilizând însă aceleaşi instrumentar – logistica unei culturi – tabloul actual se desenează în culorile cele mai sumbre. Dezastrul eşichierului cultural şi bulversarea ideatică a societăţii româneşti sunt realităţi ce se impun dureros. *«Saltimbancii şi nerozii»* sunt declaraţi „elite", nulităţi dovedite declamă de la tribună că totul în cultura română trebuie să înceapă cu ei...

Mişcarea Pentru România
mulţumeşte tuturor prietenilor şi simpatizanţilor
care ne-au transmis mesaje de felicitare cu
prilejul Sfintelor Sărbători şi Noului An!

Anul IV Nr. 1-2 (41-42)
Ianuarie 1995

POLITICA INTERNĂ – 1994

Trei lucruri au caracterizat anul intern 1994: degradarea nivelului de trai, consolidarea actualei Puteri şi deruta Opoziţiei parlamentare. Cum se poate explica o evoluţie atât de contradictorie? Cum – când, în mod normal, degradarea nivelului de viaţă erodează Puterea şi propulsează Opoziţia?...

Prima explicaţie rezidă în *anormalitatea* vieţii noastre politice şi sociale. *Oamenii noştri politici* (cel mai adesea) sunt ceea ce vedem, partidele politice sunt departe de ceea ce le defineşte teoretic, iar politica – mai întotdeauna – este un mod de „a te ajunge". Cât despre marele public, el este din ce în ce mai puţin interesat de politică şi ignoră – aproape total – importanţa capacităţii de ripostă organizată a unei societăţi aflată în declin. Acestea sunt aproape lucruri comune pentru majoritatea analiştilor politici.

A doua explicaţie – mult mai puţin frecventată de analişti – rezidă în buna performanţă a actualei Puteri în planul politicii externe. Ea a înţeles, cu mult mai bine decât Opoziţia, noua realitate politică continentală de după 1989. De acum, pentru multă vreme, Europa va fi dominată de blocul occidental. Iar corolarul acestei dominaţii este impunerea propriei viziuni, dar şi a propriului sistem de valori, peste tot în Europa: proprietatea privată, democraţia, pluralismul, drepturile omului, integrarea euro-atlantică. Vrei să rămâi în şa? Atunci, acceptă şi promovează aceste valori. Nu o faci – nu ai nici o şansă! Cam aceasta este „filosofia" actualei Puteri; filosofie pe care o aplică pragmatic, într-o tonalitate nu lipsită de cinism.

Cele de mai sus le-a priceput şi Opoziţia. Dar ea nu a înţeles nimic din *fondul problemei*, ea a ignorat şi ignoră *contextul politic extern*; ignoră, deasemeni, enorma capacitate de *acomodare* a Occidentului, când este vorba de promovat adevăratele sale interese. Consecinţa – pentru Opoziţie – a acestor sincope de interpretare a fost şi este (cel puţin în manifestările ei *exterioare*) un anume soi de „romantism ilustrat de iluzia, încă frecventată de opozanţi, conform căreia „noi reprezentăm adevărata elită democratică, pe noi se va baza Occidentul"!...

Numai fanariotismul evident conţinut de această jalnică iluzionare şi ar fi suficient pentru ca Opoziţia să piardă orice confruntare viitoare!

Conform acestei iluzii, actuala Putere pleacă defavorizată din start. Iar baza acestui calcul al hârtiei era „extracţia comunistă" a actualei Puteri.

Numai că, beneficiară a unei vaste experienţe politice după patru decenii de exerciţiu efectiv al puterii, echipa domnului Iliescu a pătruns excelent noua realitate politică din Europa, inclusiv „amănuntul" acomodării Occidentului cu tot ceea ce îi slujeşte optim interesul! Încât, actuala Putere a abordat mult mai realist şi mult mai pragmatic viaţa politică internă, care a depins şi va depinde încă multă vreme, de *voinţa noilor stăpâni ai Europei*!

Două au fost obiectivele de căpătâi ale actualei puteri: 1) să câştige alegerile prezidenţiale şi parlamentare, care îţi conservă puterea în interior şi care – pe plan extern – te legitimează suficient, pentru a deveni compatibil cu un Occident extrem de puţin „formalist" când eşti dispus să îi cânţi în strună! Şi 2) să se plieze noilor stăpâni ai Europei!

Acum, că ambele obiective sunt deja realizate, actuala Putere culege roadele, aproape deloc stingherită. Anul 1994 a fost exemplar sub acest raport! *Pe plan diplomatic*, în 1994 s-a obţinut „un maxim" în direcţia integrării euro-atlantice: au fost ratificate Acordurile de Asociere cu Uniunea Europeană; am semnat primii Parteneriatul pentru Pace; am devenit asociaţi la UEO, braţul înarmat al U.E.; am fost incluşi în grupul „celor şase", invitaţi la Essen şi candidaţi agreaţi de pe acum la o viitoare integrare europeană. *Sub raport economic*, anul 1994 a fost anul în care s-a început aplicarea Memorandumului semnat cu FMI şi în care – în contrapartidă – am beneficiat de creditele acestuia, dar şi de ale Băncii Mondiale, BERD etc.

Toate aceste realizări consemnate în 1994 ar fi onorat, cel puţin în aceeaşi măsură, orice guvern CDR! Ele însă onorează guvernul PDSR şi, desigur, pe preşedintele Iliescu. Şi – culmea – lucrul acesta demonstrează fără putere de tăgadă tuturor adepţilor sinceri ai Opoziţiei, că cele spuse cândva la adresa Puterii sunt infirmate de viaţă: şi domnul Iliescu este... pro-occidental...

Există însă un punct asupra căruia, într-adevăr, actuala Putere rămâne descoperită când analizăm retrospectiv anul 1994: efectele concrete în plan economic ale politicii convenite cu FMI. S-a obţinut, e drept, o macrostabilizare economică. Leul s-a stabilizat (relativ) faţă de dolar; inflaţia a diminuat de la 300% la numai 70%; exporturile au crescut cu 30%; balanţa comercială s-a cvasi-echilibrat; rezerva valutară a ajuns la circa 700 de milioane de dolari, faţă de zero în 1993. Dar toate aceste realizări rămân *extrem de fragile*. Ele sunt rezultatul unor măsuri monetariste (cu efect rapid dar cu durată redusă), dar şi a unor credite externe de multe sute de milioane de dolari. Pentru ca această macrostabilizare să dureze şi să contribuie efectiv la însănătoşirea economiei româneşti, ar fi fost necesare *privatizarea* şi *restructurarea* industriei de stat. Aici e şi punctul de reproş major pe care Opoziţia îl poate face actualei Puteri: *marea privatizare* şi *restructurarea nu au început!*

De ce? Cum de a fost posibil aşa ceva, când ambele procese trebuiau începute în 1994? O cerea şi Memorandumul, o proclamase şi Guvernul: „anul 1994 - anul marii privatizări"!

Mai întâi că, FMI-ul, încântat de macrostabilizarea reuşită de actualul guvern, a mai lăsat din preţ şi a acceptat amânarea „pentru la anul a marii privatizări şi restructurări. Este o dovadă concretă a capacităţii de acomodare a Occidentului, de care vorbeam mai sus. Occidentul ne va credita şi în 1995. România se dovedeşte bună platnică: numai în 1994 ţara a plătit cam 600 de milioane de dolari pentru datoria externă contractată după 1989! Şi atunci – de ce să nu ne crediteze FMI-ul?!...

În al doilea rând, amânarea marii privatizări şi a restructurării demonstrează că actuala Putere este foarte sigură pe ea. Nu se grăbeşte şi – mai ales – nu face „privatizare de dragul privatizării".

Credem că marea privatizare a fost amânată pentru a se putea lovi în marii rechini care au achiziţionat câteva milioane (!) de certificate de proprietate la preţuri scăzute şi care aşteptau folosirea lor pentru achiziţia unor imense capitaluri productive, conform legii privatizării din 1991. Cum mari rechini se găsesc şi în sânul Opoziţiei, dar şi în sânul Puterii, lupta parlamentară a fost – şi este – foarte dură. De unde, efectul inevitabil, a unei decizii legislative.

Apoi, se doreşte mai degrabă o privatizare „dirijată" am zice noi. Una din caracteristicile Europei de după 1989 este întronarea unui sistem politic democratic şi pluralist. Esenţa acestuia este *alternanţa puterii politice*. Prin urmare, oricât de „tare" ar fi domnul Iliescu, puterea politică – mai devreme sau mai târziu – va trebui să fie alternată! Adică – *cedată celeilalte părţi*! Care ar fi soluţia pentru ca acest lucru să nu se întâmple *decât formal*? Sunt două: *prima:* să creeze o rotativă guvernamentală, adică un sistem politic (practic) bazat *pe două partide*. De exemplu, PDSR (plus o constelaţie de sateliţi, numai bună să-i păcălească pe naivi) şi PD (FSN); formulă fezabilă mai ales dacă CDR se va destrăma sau va involua. A doua soluţie – *mult mai solidă* şi mult mai convenabilă pentru simpatizanţii PDSR de rang înalt – este *să transforme puterea politică* – devenită după 1989 efemeră – în putere economică care este permanentă! Cum? „Dirijând" cumva privatizarea în propriu-ţi folos! Într-un articol anterior arătam că efectuarea unei mari privatizări pe principii echitabile, nu este practic posibilă. Echitabilă nu poate fi decât prima fază – împărţirea certificatelor. După accea, chiar dacă blochezi privatizarea, piaţa neagră va acumula hârtiile de valoare în mâna unei minorităţi privilegiate. Pe ce criterii? Pe două criterii: *cine are bani* şi *cine are informaţii în domeniu*! Este exact ce s-a întâmplat cu certificatele împărţite – echitabil! – în 1992.

Revenind la subiect, actualii guvernanţi şi puzderia lor de „simpatizanţi" de rang înalt *deţin şi bani, deţin şi informaţii*. Este evident că, fie şi numai teoretic, cei afiliaţi puterii – în ministere, prefecturi, primării, FPP, FPS, mari instituţii centrale bancare etc, pleacă din start favorizaţi prin posibilitatea de a avea informaţii adecvate. Câţi vor fi cei – într-atât de cinstiţi – încât să refuze de a profita „legal"?!...

Această schemă bazată pe cele două ingrediente indispensabile ale noii societăţi – banii şi informaţiile – este deja verificată de viaţă. Cu o mare privatizare blocată; cu o industrie de stat practic intactă ca formă de proprietate, România a realizat performanţa de a obţine *35 %din PIB din sectorul privat* ! Cum a fost posibil? Numai mica privatizare şi capacitatea superioară a firmelor private de a face profituri nu o pot explica. Ceea ce explică această „mică" ciudăţenie economică este binomul „S.A. – S.R.L."! În care S.A. aparţine statului, iar SRL aparţine directorilor, contabililor şefi, rudelor acestora, din care mulţi sunt afiliaţi actualei Puteri! Pe această cale, se „privatizează" profitul SA în contul SRL. La ce să dorească toţi aceştia „accelerarea" marii privatizări?!

Revenind la marea privatizare, ea va fi probabil făcută. Caz în care procesul va dura destul de mult. În fosta RDG, unde privatizarea a făcut-o statul vest-german, ea a durat mai bine de trei ani. La noi, legea preconizează vreo şapte ani pentru prima tranşă. Acest mic detaliu tehnic presupune însă prelungirea actualei Puteri în şa, încă *un mandat*. Minimal! Iată de ce, în 1995, se va urmări (de la nivelul Puterii) pregătirea anului 1996, un an electoral vital pentru deţinătorii frânelor şi în stat, dar şi în economie.

Trei sunt atu-urile actualei Puteri, de pe acum previzibile, în confruntarea politică cu Opoziţia parlamentară:

1) *Organizarea superioară în plan politic şi electoral*, dar şi *în modul de funcţionare a Puterii*.

a – În plan politic şi electoral, actuala Putere a *mizat pe o diviziune a ofertei politice*. Pentru amatorii de reformă, a creat PDSR; pentru cei care se tem de unguri, a creat PUNR; pentru cei atraşi de discursul „naţionaliste" a creat PRM; pentru muncitorii nostalgici – PSM; pentru ţărani – PDAR. Exact invers decât a procedat CDR! Suma ofertelor separate (arcul Puterii) s-a dovedit a fi mai mare decât suma unei singure oferte (cazul CDR). Odată luată majoritatea parlamentară, Puterea a acţionat extrem de unitar. Adică invers decât Opoziţia, care se ceartă chiar şi atunci când – Opoziţie fiind – nu are de împărţit nici posturi şi nici răspunderi...

b – În modul efectiv de lucru al Puterii, asistăm la o evoluţie extrem de originală. Parlamentul deliberează trei luni şi votează 4-5 legi, ridicol de puţin prin raport cu sutele de proiecte de lege care aşteaptă „democratic"! În vacanţele parlamentare însă, guvernul emite *zeci de ordonanţe*! Singurul rol al Parlamentului, aici, este acela de a cede guvernului dreptul de a da ordonanţe în vacanţe. Până şi acest rol însă nu îl joacă atât Parlamentul, cât majoritatea guvernamentală. Cum guvernul Văcăroiu este un guvern obedient faţă de Preşedinte, asistăm faptic la o prezidenţializare a conducerii în ambele sale faze – legiferare şi executiv! Dacă la aceasta adăugăm şi subordonarea justiţiei, constatăm că, în mod inevitabil, în anul electoral 1996, actuala Putere va avea la dispoziţie *întregul aparat de stat*.

2) *Al doilea atu al Puterii este slăbiciunea Opoziţiei*. Nu mai insistăm, dar subiectul ar merita o tratare aparte. Precizăm numai că este deja prea târziu pentru crearea unei *alternative veritabil de dreapta* (în condiţiile în care în Parlamentul României nu există – încă – nici o formaţiune de dreapta) şi e îndoielnic că se va putea crea o *alternativă reală la stânga actualei puteri*.

3) *Al treilea atu al actualei Puteri este politica externă*. Avantajele pe care Puterea le-a obţinut până în 1994 vor funcţiona şi în următorul an. Finanţarea promisă de FMI, efectele clauzei în comerţul cu SUA, Acordurile de Asociere la UE, investiţiile de capital străin, apropierea efectivă de NATO vor demonstra pregnant Occidentului că echipa actuală este credibilă. Iar populaţia, în lipsa unei alternative, va accepta actualul stau-quo politic...

Şi tot în domeniul politicii externe, domnul Iliescu a izbutit stabilirea unei relaţii excelente cu lumea evreiască: că este vorba de statul Israel; că este vorba de comunitatea evreiască din SUA; că este vorba de diverselе instituţii şi organizaţii evreieşti mondiale. Principial, toate acestea pot aduce atât preşedintelui, cât şi diplomaţiei româneşti o serie de nete avantaje. Dacă acestea se vor subsuma de fiecare dată în mod fericit intereselor naţionale româneşti, nu ne putem decât felicita. În 1994 însă, revista noastră a publicat două documente (deţinute în fotocopii în arhiva noastră): o scrisoare a Comunităţii Evreilor Originari din România şi un Memorandum al ministrului român de Externe, domnul Meleşcanu. În scrisoare, în esenţă, se cereau Statului Român trei lucruri: *despăgubiri morale şi materiale* pentru „cei 400 de mii de evrei suprimaţi de regimul Antonescu" şi *„retrocedarea tuturor averilor evreieşti trecute în patrimoniul Statului Român între 1937 şi 1989"*. Fără a fi experţi, este uşor de dedus că acceptarea, ca atare, a acestor cereri ar implica *daune de multe miliarde de dolari!* La care, desigur, s-ar adăuga angajarea onoarei naţionale pentru fapte departe de a fi fost vreodată probate la proporţia citată. Apoi, ***numai poporul român, prin referendum, ar putea decide o atare problemă***!... În aceste condiţii, în Memorandumul d-lui Meleşcanu se susţin două idei. *Prima* – că, în condiţiile unei redresări economice, aceste cereri vor putea fi achitate. *A doua* – că orice publicitate pe această temă, în ţară sau în străinătate, ar fi „contraproductivă"...

Sunt sau nu aceste documente autentice? La data publicării lor aveam îndoieli. Azi, autorul acestor rânduri, nu mai are. Ele au fost publicate (inclusiv un facsimil); au fost discutate în prezenţa unor jurnalişti la o conferinţă de presă, unde a fost de faţă şi TVR prin dl. Fulea. Ulterior, documentele au fost reproduse şi în alte publicaţii. În ipoteza unui fals căruia redacţia noastră i-ar fi căzut victimă, ar fi fost foarte nimerite dezminţiri. *Nu au venit de nicăieri!* Se poate spune că, cel puţin una din ideile forţă ale acestor două documente – aceea de a nu se face nici un fel de publicitate – *funcţionează deja*. Dacă la acest semnificativ detaliu adăugăm şi recenta numire pe postul de ambasador al SUA la Bucureşti a d-lui Alfred Moses – un veritabil expert al problemelor comunităţii evreieşti în perioada Ceauşescu, concluzia aproape că se impune de la sine...

Oricum, pentru autorul acestor rânduri, actuala Putere îşi urmăreşte cu o tenacitate extraordinară propriile ţeluri şi, având atâtea atu-uri, ne înfiorăm pentru ceea ce ar putea să urmeze...

Dr. Corneliu DIDA

Parlamentul văzut din interior

O ÎNTREBARE

Mea culpa

Ca parlamentar, mă ocup şi cu aşa ceva: pun întrebări. De cele mai mult ori, întrebările unui parlamentar se adresează guvernanţilor, miniştri sau prefecţi de judeţ, primului ministru sau chiar însuşi onor Preşedintelui Ţării! Astfel de întrebări se numesc *interpelări* şi, după lege, ele nu pot să rămână fără răspuns. Fără un răspuns limpede, edificator, din partea celor vizaţi. Căci, de cele mai multe ori, aceste întrebări conţin, ca implicaţie, o acuzaţie. Acuzaţia de incompetenţă sau rea-voinţă, de obicei.

O astfel de întrebare i-a pus şi domnul senator Victor Apostolache domnului preşedinte Ion Iliescu în cursul celebrei şedinţe de audiere la comisia senatorială pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989. Întrebarea suna cam aşa: *cine vi l-a recomandat pe dl Petre Roman?*, şi ea conţinea, ca subînţeles, acuzaţia că numirea d-lui Petre Roman în funcţia de prim-ministru, după 22 Decembrie 1989, a fost o mare greşeală de care trebuie să ştim cine se face vinovat. *Silviu Brucan!*, a venit răspunsul de la Cotroceni. Silviu Brucan este cel care i l-a recomandat lui Ion Iliescu pe Petre Roman!

Acest răspuns, pe mine, simplu spectator, mă face să-mi amintesc că în ziua de 22 Decembrie, la prima întrunire în clădirea CC, a celor ce aveau să ne conducă mai departe, dl Silviu Brucan, într-o secvenţă înregistrată pe casetă şi intens mediatizată în 1990, îl cam repezea pe tânărul şi necunoscutul Petre Roman reproşându-i exact asta: cine eşti dumneata? Eu nu te cunosc şi nu te cunoaşte nici lumea de afară!

Cu alte cuvinte – şi asta se înţelege din răspunsul domnului Preşedinte, în secvenţa cu pricina Silviu Brucan joacă teatru, minte, aşadar! Se face că nu-l cunoaşte pe Petre Roman, aşa, de ochii lumii şi ai camerei TV. În absenţa aceleiaşi camere şi când prostimea nu mai e de faţă, dl Silviu Brucan devine sincer faţă de noul preşedinte şi îl recomandă călduros pe viitorul prim-ministru: îl cunoaşte foarte bine de ce este în stare!

Numai că răspunsul domnului preşedinte Ion Iliescu este incomplet, căci întrebarea domnului senator Victor Apostolache conţinea şi acuzaţia, tot subînţeleasă, dar limpede subînţeleasă, că s-a greşit şi atunci când, după alegerile din mai 1990, Petre Roman a fost din nou numit prin-ministru. Deci, cine, în iunie 1990, i l-a recomandat lui Ion Iliescu pe Petre Roman? Cumva rezultatele de până atunci ale guvernării?...

Nu mi-e greu să fiu profet, vizionar, şi să-mi imaginez scena când, tot aşa, la televiziune, în faţa întregii ţări, domnul preşedinte va fi pus în situaţia de a răspunde unor întrebări similare. Întrebări puse de comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din perioada 1990-1996. Una dintre întrebări – dacă nu se va găsi cine să i-o pună, i-o voi pune eu, va suna astfel: *cine vi l-a recomandat pe dl Adrian Năstase?* De ce Adrian Năstase? Pentru că, după unele semne, tot mai convingătoare şi mai numeroase, Petre Roman a fost un copil nevinovat pe lângă Adrian Năstase. Dar, despre asta, cu altă ocazie. Cât de curând.

Ion COJA

SFIDAREA CECENĂ: criza rusă intră într-o fază nouă

Perestroika a deschis în mod explicit criza majoră a ultimului imperiu de tip colonial – cel rus. Reformat cândva de Lenin și ridicat de Stalin, cu complicitatea anglo-americanilor la rangul de super-putere, imperiul țarilor roșii a fost pus pe butuci în numai patru ani de perestroika.

Începându-și reforma în *domeniul politic*, urmând ca abia *într-o fază ulterioară să se facă și reforma economică*, Gorbaciov a procedat invers decât celălalt mare reformator comunist, Deng Xiao Ping. În acest fel, Kremlinul și-a distrus instrumentul politic – PCUS și sistemul totalitar – cu care ar fi putut să facă reforma economică în deplină siguranță. China și-a conservat acest instrument și reforma ei economică funcționează excelent. Abia roadele vizibile pentru toată lumea ale acestei politici economice – în materie de productivitate, calitate, nivel de trai, siguranță socială și mentalități subsecvente în schimbare – vor permite Chinei să evolueze și politic. Iar la nevoie, aceste succese o vor obliga!...

Rău sfătuit de Occident, Gorbaciov a reușit ce nici nu visase, probabil: în 1989 regimurile din Europa de Est s-au prăbușit; CAER s-a desființat; la fel Tratatul de la Varșovia. Armata Roșie a părăsit umilită Europa de Est și Germania, care s-a reunificat! Cu aceasta, prima fază a crizei ruse se consumase. Într-o a doua fază, în câteva luni, după puciul ratat din august 1991, se produce dezmembrarea URSS, nu înainte de a se lansa oferta numită CSI.

Azi, dezmembrarea URSS apare, mai degrabă, ca un pas înapoi – silit, e drept – *dar destul de bine asumat*. Recunoscând fără fasoane independența fostelor republici unionale, Moscova a evitat inteligent o iugoslavizare pe care ar fi adus-o, imparabil, o serie de refuzuri obstinate. În plus, acceptând în 1991 șirul de independențe (formale, de altfel), Kremlinul a mai dobândit câteva avantaje, azi mult mai ușor de văzut și priceput.

Primul avantaj: dezmembrarea URSS a extra-teritorializat din vreme șirul previzibil de conflicte politice, etnice, teritoriale și militare din noile state independente. Unele conflicte erau previzibile pentru că erau obiective – cazul Karabahului sau al Crimeei. Altele erau „previzibile" pentru că erau pregătite deja în laboratoarele KGB-ului – „găgăuzia", Transnistria și altele.

Al doilea avantaj: pe această cale, Rusia rămânea oarecum „în afara" răspunderii: „ce vină avem noi?! Ați vrut independența, o aveți! Spălați-vă pe cap cu ea!"... Cel puțin pentru opinia publică rusă și pentru rusofoni, dezastrele din republici nu sunt nici azi imputabile Kremlinului!

Al treilea avantaj: izolată politic de aceste dezastre militare, Rusia – sensibil mai stabilă prin aceasta – s-a putut ocupa mai în voie de propria-i reformă politică și economică. Sub acest raport, în trei ani, Rusia a luat un serios avantaj asupra tuturor membrilor CSI. Cu douăzeci și opt de miliarde de dolari excedent comercial, Rusia stă cu mult mai bine decât Ucraina, azi falimentară. De unde, regretul multor ucrainieni pentru separare.

Al patrulea avantaj: toate nenorocirile survenite în republicile foste unionale – inflație, șomaj, criminalitate, prăbușirea nivelului de trai, conflicte militare – se asociază în sufletul oamenilor simpli cu dezmembrarea Uniunii Sovietice – „Ce bine era sub Brejnev!" – dar și cu ascensiunea forțelor naționale și obținerea independenței!

Pe un atare fundal, nu e de mirare că, între 1992-1994, cele mai multe republici au semnat Tratatul și documentele CSI. Acolo unde această evoluție centripetă nu era suficient de conturată, ea a fost „ajutată" cu câte un scenariu de „cumințire" prevăzut pentru fiecare caz în parte, din vreme. Schema este cunoscută de-acum: secesionisme și conficte armate locale.

Lăsând la o parte *Ucraina* – care ar merita o tratare aparte – într-un singur caz această schemă nu a funcționat: în *Țările Baltice*! De ce? Pentru că acolo *conștiința națională* și *capacitatea de ripostă politică organizată* sunt foarte dezvoltate. Celălalt factor – ajutorul Occidentului – a fost desigur foarte prețios pentru baltici. Dar el nu ar fi venit în absența celorlalți doi factori de mai sus, care ni se par abia ei *determinanți*!

Încât, la trei ani de la dezmembrarea URSS, CSI prinsese contur. Ultimii fugari readuși în rânduri au fost Moldova și Gruzia. Consolați de pierderea iremediabilă a balticilor, ceva mai optimiști în privința Ucrainei după alegerea lui Kuciman, Elțin și ai lui mai aveau o singură „pietricică" în cizme: *Cecenia*!

Cu 14 mii de km pătrați și 1,3 milioane locuitori, Cecenia era o republică autonomă în cadrul Federației Ruse. Locuită de o populație musulmană, Cecenia are o lungă tradiție de independență. Ultima ei ridicare contra rușilor datează din 1942, când cecenii și-au pus mari speranțe în armata germană, care invadase Caucazul. După o efemeră plasare a steagului nazist pe Elbrus (august 1942), cecenii au plătit scump gestul acesta, fiind expulzați cu toții în Asia Centrală (1944). Abia sub Hrușciov, ei au revenit acasă (1957), exodul costând viața a circa un sfert de milion de ceceni. Cecenia și-a proclamat independența în noiembrie 1991, iar ulterior și-a întărit-o printr-un referendum. Cam cât Doljul și Mehedințiul – luate împreună – Cecenia independentă părea multora ca o „ciudățenie" compatibilă numai cu haosul rus al anilor 1991-'93. Însuși Dudaiev, în rarele sale apariții televizate, mic la trup și lipsit aproape complet de mimică, va fi părut multora un simplu „dictator de operetă".

În vara lui '94, totul părea să se termine. Scenariul de cumințire pentru Cecenia era organizarea unei revolte armate a „opoziției" cecene. Au avut loc vreo trei asalturi asupra lui Dudaiev, dar acesta a spulberat de fiecare dată adversarul! Ultimul asalt, cel din noiembrie, a avut în fruntea sa pe Ruslan Hasbulatov, fostul președinte al parlamentului rus, cecen el însuși, și pucist de frunte în octombrie 1993. Să fi trecut Hasbulatov așa, „dintr-o dată", de partea lui Elțin?!...

După înfrângerea „opoziției", armata rusă a intrat direct în luptă!

Înainte de a încerca să discernem și altceva decât ne prezintă presa și televiziunea internaționale, să ne întrebăm: merita atâta tevatură și sacrificii mica Cecenie? De ce s-a decis Rusia la un atare pas? Mai întâi, Cecenia este un mare producător de țiței. Mai mare decât a fost România vreodată! Apoi, prin Cecenia trec importante magistrale de hidrocarburi, venind din Azerbaidjan, un alt mare producător de țiței. În decembrie, presa anunța reduceri la exportul rus de gaze: cu 15% pentru România, cu 40% pentru Europa occidentală, cu 60% pentru Turcia – toate aceste cifre arătând și gradul de „simpatie" relativă de care ne bucurăm încă la Moscova. Ele însă anunțau prețul economic *indirect* al războiului cecen, ce încă nu începuse! Și implicit, rolul uriaș al Ceceniei în exportul rusesc de petrol și gaze...

Dar cea mai puternică motivație a intervenției ruse este evitarea unui foarte grav *precedent* indepenedentist! Rusia are vreo 89 de entități teritoriale. În Caucaz sunt încă șase republici musulmane. O eventuală confederație a acestora ar izola Gruzia și Armenia – ambele creștine – de Rusia. Adică exact ca la 1801, când Gruzia atacată de Turcia, a cerut ajutorul Rusiei ortodoxe.

Azi, istoria se cam repetă. Iar cauza este *rațiunea de stat*: menținerea *integrității Rusiei*! Aceasta este miza în Cecenia!

Iată de ce războiul nu se poate încheia acolo după o primă înfrângere a Rusiei, ci numai după o deplină zdrobire a cecenilor! Dacă nu au fost suficiente două sute cincizeci de tancuri, se vor trimite cinci sute; și tot așa până la rezultatul dorit. Este și motivul pentru care războiul cecen marchează *o nouă etapă a crizei ruse*. Este etapa în care conflictele nu mai pot fi nici evitate și nici rezolvate cu „scenarii". Conflictul cecen se cere grabnic închis printr-o răsunătoare victorie rusă – iată filozofia ce prevalează astăzi la Kremlin! Și într-un fel – la punctul la care s-a ajuns – aceasta ar fi varianta cea mai „blândă"! Alternativa – respectiv, o victorie politică sau militară cecenă – ar însemna dezmembrarea Rusiei, cu sau fără o iugoslavizare, dar într-un spațiu bicontinental în care se află 20.000 de focoase nucleare...

A doua caracteristică a acestei etape: în fața rațiunii de stat – ca și sub Lenin (vezi NEP-ul) sau sub Stalin (vezi alianța cu imperialismul anglo-american din 1941) – chestiunile ideologice gen democrație, drepturile omului etc. – vor fi date la o parte. La limită, în funcție de evoluții, întreaga construcție politică făcută de Elțin poate fi aruncată în aer: de la deschidera spre economia de piață și până la așa-zisul CSI! Jirinovski, de exemplu, pledează clar pentru un imperiu *unitar*, fără complicații de tip federal...

O a treia caracteristică, ce derivă din precedenta, este ascuțirea luptei pentru putere. Dar nu în cadrul democratic existent, ci una de culise în „buna" tradiție rusă, de la Țari la Stalin. Însuși războiul cecen ar putea fi *și episod, dar și instrument* al acestei lupte pentru putere la Kremlin. În fond, cum a ajuns armata rusă să lupte direct, în Cecenia? Tocmai prin eșecul militar repetat al așa-zisei „opoziții" cecene! Ce putea dori Hasbulatov când își făcea apariția la Groznîi în noiembrie trecut. O victorie asupra lui Dudaiev, care să-l reabiliteze deplin? Sau o înfrângere a „opoziției" cecene, care l-ar fi obligat pe Elțin să se vâre în viesparul caucazian? În această din urmă ipoteză, războiul cecen este o *cursă* pentru actualul stăpân de la Kremlin!...

Deja Elțin este din ce în ce mai izolat politic: Gaidar îl critică aspru; Iavlinski îi cere demisia; iar 65% din ruși nu mai au ochi să-l vadă, în sondaj. Întreaga protipendadă politică rusă este cuprinsă de derută. Armata este criticată și pentru incompetență, dar și pentru „trădare"! I se reproșează că a trimis acolo tancuri demodate numai bune pentru dotarea precară a cecenilor; că s-au trimis recruți; că nu s-au utilizat rachete ghidate cu laseri, cum ar fi fost indicat în operații de mare finețe cerute de protejarea populației civile...

Va fi Elțin debarcat? Sau el va deveni instrumentul unei prealabile alunecări spre un *regim autoritar*? Pentru partizanii refacerii imperiului, aceasta ar fi varianta optimă, se pare. Iar semnalul că așa vor evolua lucrurile ar fi o amânare a alegerilor prezidențiale prevăzute pentru iunie 1996. Motive?! Ce altceva mai bun, decât însuși războiul cecen?!

O primă consecință a actualului conflict din Cecenia este răcirea, până la dușmănie deschisă, a raporturilor Rusiei cu lumea musulmană. Iar ca reflex – deloc exclus – ortodoxia ar putea fi folosită ca axă spirituală pentru un alt fel de „reformă" a vechiului imperiu...

Cât despre Occident, el încă merge pe mai vechiul făgaș: mizează pe Elțin și îi înghite naiv orice porcărie, numai să-l mai aibă acolo, la cârmă. Dar până când?!... Și tot criza cecenă a mai scos odată în relief ipocrizia occidentală. Când Graciov își împinsese tancurile pe solul cecen și anunțase lumea că „totul va dura doar câteva ceasuri", Occidentul declara sus și tare că „afacerea din Cecenia este o chestiune internă a Rusiei". Chit că acolo se bombardau orașe, se murea deja, se pregătea un măcel, chit că documentele europene interzic atari acte și nu recunosc justificarea mai veche a „neamestecului în treburile interne"! Când însă armata rusă a fost înfrântă la Groznîi de Anul Nou, Franța și Germania și-au amintit – ca să vezi! – de CSCE! Iar „marele" Havel constata „cu indignare" – bineînțeles! – „încălcarea drepturilor omului"!... Unui om cinstit i se face și greață! Va să zică, dacă ești mica Cecenie, și marea Rusie te face terci în propria-ți capitală, pentru a ți se da dreptate – vorbă să fie! – trebuie ca mai întâi să faci imposibilul și să îi bați pe agresori! Și asta se cheamă, cum? Noua ordine europeană?! Drepturile omului?! Sau bătaie de joc?...

Pentru noi, românii, în aceste vremuri de defetism nerușinat, mica Cecenie ne oferă o lecție exterm de importantă: în ultimă analiză, *ceea ce ridică și impune o națiune este tăria brațului său înarmat, dar și hotărârea nestrămutată cu care îl folosești în auto-apărare*!

Dr. Corneliu DIDA

AFDPR IA ATITUDINE

Noi, foștii deținuți politici din timpul dictaturii comuniste, ne exprimăm adânca îngrijorare față de evoluția situației politice internaționale, care este din ce în ce mai confuză și plină de pericole potențiale la adresa unor țări și popoare din estul Europei printre care – apreciem noi – România va fi prima sacrificată. Pentru nimeni nu mai este un secret acum ce a însemnat pentru noi înțelegerea de la YALTA, intervenită între SUA, Anglia și URSS. De asemenea, este foarte bine cunoscut, mai ales de popoarele victime ale acestei „înțelegeri", tributul greu plătit timp de 45 de ani: jaf, teroare și întuneric. Socotim că acest preț este prea suficient întru îndeplinirea ambițiilor și intereselor celor ce își permit de a umbla cu degetul pe harta lumii numai în virtutea puterii și a forței de care dispun. Se pare că suntem încă prea departe de realizarea nobilului deziderat al înlocuirii „DREPTULUI FORȚEI" cu „FORȚA DREPTULUI", în ciuda atâtor slogane strigate cu înverșunare către toate cele patru zări ale pământului. Noi, care am avut cei mai mult de suferit în urma mârșavei „înțelegeri de la YALTA", știm mai bine ca oricine că cei „tari" nu sunt dispuși a ne acorda dreptul de a judeca evenimente și situații amenințătoare pentru noi și țara noastră, dar nu putem rezista ispitei de a aminti o frază cutremurătoare dintr-unul din volumele de „MEMORII" ale celui ce a fost „Sir Winston Churchill": „ȘI CE AR SPUNE ACESTE POPOARE (evident că este vorba despre popoarele sacrificate din estul Europei) DACĂ AR ȘTI CĂ SOARTA LOR A FOST HOTĂRÂTĂ FĂRĂ A LE FI ÎNTREBAT MĂCAR UN CUVÂNT?"

Din ce în ce mai insistent apar semnale și știri referitoare la o nouă repartizare a sferelor de influență politico-economică și, desigur, ca o consecință firească, și militară. Dorim să menționăm în sprijinul poziției și afirmațiilor noastre numai câteva date și elemente care, măcar pentru noi, sunt deosebit de semnificative:

1. - Ziarul „Washington Times" din 6 sept. 1994, a raportat despre existența în cadrul „DEPARTAMENTULUI DE STAT" al SUA a unui document în care SUA acceptă „o sferă de influență rusească extinsă" deghizată sub denumirea de „menținere a păcii".

2. Tot pe data de 6 sept. 1994 (simplă coincidență oare?), ambasadorul SUA la O.N.U., doamna Madeleine Albricht a declarat într-un discurs ținut la Moscova „SUA recunosc dreptul Rusiei de a menține pacea pe teritoriul națiunilor care au făcut parte din fosta URSS".

3. „DEPARTAMENTUL DE STAT" al SUA împarte „Biroul pentru Probleme Europene" în două secțiuni: una care se va ocupa de națiunile ce au ținut de fosta URSS, iar cea de-a doua care se va ocupa de restul țărilor europene. (Concluziile acestui mod de organizare se impun de la sine.)

4. Tot în luna iulie a acestui an, în timpul unei conferințe de presă, Președintele Clinton a declarat că este de acord ca republicile fostei URSS să se reunească în cazul când popoarele lor sunt de acord cu acest lucru. (Ce ar însemna a nu te declara „de acord cu reuniunea" o știu prea bine popoarele din această parte a Europei.)

5. Președintele Comisiei Senatoriale de Apărare din Parlamentul României, reîntors de curând de la New-York, unde a participat la o reuniune a organismelor NATO, a declarat fără echivoc că a putut identifica (în urma unor convorbiri cu factorii politici atât din SUA cât și din Europa) un puternic „LOBBY" îndreptat împotriva aderării României la NATO, ceea ce ar scoate-o desigur în afara oricărei protecții din partea acestui organism în cazul unei agresiuni externe.

6. Apariția surprinzătoare (pentru unii) în România a „Partidului Comunist Fundamentalist Român" cu o amplă organizare în teren (în peste 30 de județe din cele 40 câte are România) însoțită de amenințări cu răzbunarea asupra tuturor „anticomuniștilor", poate fi ușor explicată de faptul că acum comuniștii din țară au sesizat că sunt deja realizate condițiile politice favorabile pentru reluarea activității lor. Este programat pentru 1995 primul „Congres" al acestui partid.

7. Faptul că în România post-decembristă, formațiunile și partidele de stânga (chiar și cele extremiste) sunt nu numai tolerate, dar chiar sprijinite, spre deosebire flagrantă de mișcările de dreapta, împotriva cărora se duce o campanie furibundă, ne pune în situația de a considera că măcar una din următoarele ipoteze poate explica această ciudățenie a „democrației" românești:

a. - există o ofensivă bine concepută și dirijată a unor forțe externe îndreptată împotriva mișcărilor de dreapta;

b. - puterea actuală nu poate tolera mișcările de dreapta datorită structurii sale de esență comunistă;

c. - există o nefericită și periculoasă îmbinare între primele două ipoteze, opinie pe care noi înclinăm să credem că se apropie cel mai mult de adevăr.

Cum și cine ar putea explica în mod serios și convingător că este normal să existe un „Partid Socialist al Muncii" fost PCR, din moment ce el este condus de fostul prim-ministru din timpul regimului comunist condus de Nicolae Ceaușescu (plus alți foști mari nomenclaturiști și foști poeți de „casă"), în timp ce curentele și mișcările de dreapta sunt condamnate cu o vehemență ieșită din comun?

Suntem convinși că momentul scoaterii în afara legii a acestora din urmă nu este prea departe, lucru ce, odată împlinit, se va constitui într-un răspuns clar pentru cei care încă se mai întreabă dacă trăim într-o țară cu adevărat democratică sau într-o țară care se „bucură de binefacerile unei democrații originale".

Toate aceste elemente ne îndreptățesc să credem că, dacă până acum nu a fost realizat un nou TRATAT DE TIP „YALTA", el este în curs de perfectare, eveniment ce ar conduce implacabil la o nouă crucificare a României în primul rând, dar și a altor țări din această umilită parte a Europei, punându-le din nou în mare pericol existența.

Chiar pot puternicii conducători ai lumii să-și asume cu conștiința liniștită o asemenea cumplită răspundere? Este oare încă atât de viu în sufletul lor blestematul spirit al principiului machiavellic: „Scopul scuză mijloacele"?

În încheiere, vrem să afirmăm cu tărie că măcar o mare parte a poporului român *nu este dispus să treacă încă o dată prin tragica experiență a anilor 1944-1989, în ciuda oricăror riscuri pe care ar trebui să le înfrunte.*

(Materialul a fost elaborat de dl Ion OPREA, fost deținut politic, și poartă semnătura membrilor AFDPR din toate filialele țării.)

Anul IV Nr. 1-2 (41-42)
Ianuarie 1995

CATOLICISMUL ÎN ROMÂNIA (6)

(Continuare din numărul trecut)

Împotriviri la unire au avut loc în sudul Ardealului până pe povârnișurile arcului carpatic (104), căci laici era și mai densă populația și mai activă lucrarea iezuiților și autorităților. Aceste împotriviri se intensifică spre mijlocul sec. XVIII prin duhovnicescul călugăr Visarion, un pesonaj simplu, dar cu deosebită trecere în fața ortodocșilor, atingând „punctul culminant" în răscoala altui călugăr, anume Sofronie, prin hotărârile „Sinodului" de la Alba Iulia, „unul din marile fapte *istorice bisericești* " (105) din acest secol. Acum suferă mult, de la autoritățile catolice Austro-Ungare în tovărășie cu clericii uniți, ortodocșii monahi Visarion și Sofronie, preoții Moise Măcinic și Ioan din Galeș și de asemenea laicul Oprea Nicolae declarați „Sfinți Mărturisitori" de Sinodul Bisericii Ortodoxe Române în anii 1950 și 1992 (106). Istoricul unit Simeon Bărnuțiu constată că propovăduirea ortodoxă animată a lui Visarion „a fost în stare în cinci săptămâni, să distrugă un edificiu" la care se lucrase 50 de ani „cu multe mijloace rele". Tot Bărnuțiu ne informează că, în calitatea sa de episcop al uniților, Inochentie Clain, mergând în eparhie, îl înfrunță pe Visarion, numindu-l „urs" și „câine rău" și amenințându-l cu aspre pedepse, dacă nu încetează răscoala. Visarion îi ripostează: „Tu ești rău lup sub piele de oaie și mănânci oile"; din această pricină credincioșii îl alungă pe acest episcop unit, amenințându-l că-l „ucid cu pietre" (107). Atitudinea ostilă a lui Inochentie este evidentă în raportul lui către Sinodul unit din 1744 când relatează despre atitudinea categorică a ortodocșilor față de preoții uniți și de slujbele lor: credincioșii nu se duc la bisericile unite, în lipsa preoților ortodocși își îngroapă morții fără preoți iar pe copii îi botează femeile; și conchide ierarhul: *„și alte pagube duhovnicești de felul acesta* " (108). N. Iorga spune că Visarion „vorbea bine românește" (deci era un valah din Serbia, cum susțin alții n.n.), dar savantul nostru istoric are cuvinte insultătoare la adresa acestui călugăr și a predicilor lui: „în curând Visarion Sarai, sârbul acesta străin de toate ale noastre, *fu el, și nu episcopul (Inochentie n.n.) care lupta pentru drepturile sale* (ale românilor n.n.), *idolul mulțimilor românești neștiutoare – dureros fenomen de superstiții populare...*", vorbind „mai ales fără rost" (109). Oare cel mai iscusit și osârdnic cercetător al documentelor prin toate ungherele istoriei, N. Iorga, să nu fi văzut ce scrie unitul G. Barițiu despre Visarion?! Iată ce consemnează acesta: „El (Visarion) însă nici *nu simțea trebuință de vorbă multă și (de) a ține prelegeri de dogmatică...* Prin cuvinte scurte dar spăimântătoare... știa să bage în fiori pe miriadele de oameni", arătând nefolosul slujbelor și tainelor săvârșite de „popii nelegiuiți", de „popii nepopi" (110). Din cele relatate de Barițiu, predica lui Visarion nu era nici „vorbă multă", nici „fără rost". Prin predicile sale acest sfânt călugăr „a ridicat în jurul său o mulțime imensă... *multe sate au părăsit unirea...*, preoții uniți au fost scoși din biserici și alungați din sate", aducându-se preoți hirotoniți în Moldova și Țara Românească". De remarcat că prin predica lui Visarion și prin proclamația guvernatorului Transilvaniei din 1745, *află „toți românii din Transilvania" despre unire*, căci „până atunci cea mai mare parte a poporului nu știuse nimic *de schimbarea legii sale* " (111).

Este adevărat că episcopul Inochentie Clain și-a legat viața de viața poporului român ardelean și condamnă neacordarea drepturilor promise la unire. El excomunică pe *teologul iezuit* în care vedea „...*pe uneltitorul dibaci ai unei catolicizări depline a românilor, pe intrigantul cu două fețe care lucrează pentru a nu se da nimic până nu vor părăsi cea mai de pe urmă amintire a ritului strămoșesc* " (112). *În soborul de la Blaj* din 1744, alcătuit din 44 protopopi, preoți mireni între care și țărani, „atât uniți cât și neuniți, aproximativ 150 de persoane", Inochentie, după ce arată că episcopii înaintași lui n-au îndrăznit să ceară drepturile făgăduite și nici „nu s-a făcut nimic pentru aceasta", pune direct întrebarea „dacă mai vor să rămână uniți în cazul că nu se vor satisface doleanțele românilor... *Mulți (însă) au strigat că vor părăsi uniația, chiar dacă se vor acorda acele drepturi* ". Situația grea a tuturor românilor îl face să ceară Vienei drepturi pentru toți cei de neamul său, spunând răspicat că *„dacă nu ni se dau acele beneficii și foloase de care se bucură romano-catolicii, ne facem orice"* (lăsând să se înțeleagă că revin la Ortodoxie\n.n.). Și spre a avea efect memoriul trimis Curții și „căutând să consolideze unirea", (Inochentie) *face un recensământ* care „cuprindea *date inexacte*, uniții figurând în număr mult mai mare decât ortodocșii" (113) ceea ce este evident un *fals*. Memoriul ajunge la Viena și înapoi la Dietă, care respinge pretențiile „nemaiauzite ale episcopului". Bine remarcă N. Iorga că *Inochentie „Nu putea să pună vreodată, cu suflet onest ce era, chestiunea însăși a menținerii sau părăsirii unirii cu Roma"* (114). Se pare însă că el voia o biserică greco-catolică fără catolicizarea credincioșilor români, dar una pentru toți românii. Este mai mult decât sigur însă că *dacă ar fi avut în față falsul document descoperit de N. Densușianu, ar fi rupt pecețile cu Roma și ar fi revenit la „legea strămoșească"*, adică la vechea Ortodoxie. A luat drumul pribegiei la Viena și la Roma, unde sfântul sceaun îl tratează ca „obraznic" și-i ia demisia în 1851. În timpul pribegiei lui însă circula o scrisoare neiscălită care îndemna: *„Din toate satele să mergeți la guvernator și să răspundeți că nu voiți episcop unit* ", srisoare dusă de o delegație la împărat (desigur fără vreun rezultat). Clain moare la Roma în lipsuri și în disprețul Papei și a-acoliților lui, rostind și durerile lui: *„Nu pot să slujesc lui Dumnezeu Care e Adevăr, și să plac lumii, care e minciună* " (105). Un „memento" pentru toți ierarhii care trebuie să se identifice cu Biserica cea vie, adică cu obștea păstoriților, căci altminteri păstoresc mai mult lumii decât lui Dumnezeu.

Vine la cârma Bisericii Unite Petru Pavel Aron (1754-1764) care întărește vigilența și înăsprește măsurile împotriva *credincioșilor*, deoarece aceștia, după plecarea lui Inochentie, „au dat semnalul unei adevărate răscoale cu caracter religios", *îndemnați la luptă „împotriva unirii* " chiar de un protopop al lui Clain, care, fugit în Țara Românească, ajunge până la împărăteasa Rusiei și, pe cale diplomatică, aceasta intervine la Viena „pentru a se opri orice prigonire împotriva ortodocșilor" (116). Și ca urmare *Maria Tereza dă un decret de „toleranță" și de nepersecutare* (a ortodocșilor) de către episcopi" uniți, *dar cu niște condiții constrângătoare impuse ortodocșilor*. Preoții și credincioșii acestora însă le refuză și se reorganizează pentru luptă (117). În aceste tensionate împrejurări apare călugărul român Sofronie, care era în legătură și cu episcopul sârb. Sofronie continuă lucrarea lui Visarion, chemând satele la Ortodoxie. N. Iorga îl consideră pe Sofronie *„un vrăjitor al acestei țărănimi mistice*, care *nu putea să admită o religie pur rațională* " (118), *un „fanatic* care nu era lipsit de oarecare *șarlatanie* " și care „ajunsese așa de mare în tot Ardealul" încât Curtea trimisese, în 1761, *pe generalul Bucow ca să facă pace* ", în calitatea lui de nou guvernator al Ardealului. Tocmai acum episcopul sârb Dionisie Novacovici este aprobat de Viena pentru românii ortodocși ardeleni, în urma unor cereri ale românilor din sudul Transilvaniei. Bucow îl instalează cu onoruri militare, dar în prezența a prea puțini preoți și credincioși. Acest episcop îl însoțește pe Bucow în călătoriile sale, îndemnând pe ortodocși să aștepte în pace răspunsul la memoriul către general; însuși Sofronie este pus în situația să cedeze, iscălind o proclamație către ortodocși pentru liniștire și trecând în Țara Românească, relatează părintele Păcuraru. Cum cele circa 100 de mânăstiri și călugării din ele erau centre esențiale de luptă cu sabia cuvântului, *Bucow* leapădă masca vicleșugului iezuit și trece la *„reprimarea sălbatică a ortodocșilor* ", atacând în primul rând aceste mânăstiri, „tocmai ca să nu mai existe vetre ale schismei" (Ortodoxiei). În atingerea acestui scop *„mânăstirile au fost dărâmate (cu tunurile) sau arse* ", iar cei recalcitranți, „arestați, condamnați la pedepse temporale și amenințați cu moartea" (119). P. Maior, deși unit, scrie în Istoria Bisericii că *„cele două regimente ale lui Bucow erau alcătuite din oameni uniți și din feciorii preoților celor uniți* " (120). Și toată această cumplită teroare și catastrofală distrugere era dirijată de episcopul unit. Cu deplină îndreptățire și în completă cunoștință de cauză remarcă eminentul și mărturisitorul profesor de Istorie a Bisericii, T.M. Popescu că *„rămâne o mare pată în istoria acestei uniri silnicile inchizitoriale ale episcopului P. P. Aron, încununate de distrugerile cu tunul de către generalul Bucow a celor peste 100 de mânăstiri din Ardealul secolului al XVIII-lea* " (121). Dacă nu am avea știri și de la alți istorici și am rămâne la ce ne spune N. Iorga, nu am ști cine a distrus aceste mânăstiri, *căci acesta spune doar că Viena a trimis pe Bucow „ca să facă pace* ". De ce oare acest mare savant de renume mondial nu l-a precizat expres pe autorul distrugerii mânăstirilor?!

Împăratul Iosif II, venit la cârma imperiului, dă un *edict de toleranță*, care ducea la *„nimicirea uniației* ", dar tot el, printr-un rescript urmat de o *„Patentă de unire* " *îngrădește prozelitismul, împiedicându-se prin aceasta revenirea la Ortodoxie*. Urmează o vacanță de 14 ani pentru scaunul episcopal ortodox, ceea ce a reînviat și întărit prozelitismul unit (122). La uniți vine ca episcop „bogatul, mărețul, pomposul" Ion Bob, fiu de nemeș (magnat) catolic și de unguroaică, școlit de iezuiți în cele mai înalte școli, persecutor al vârfurilor școlii ardelene, P. Maior și Gh. Șincai (123).

Slugărnicia față de papalitate a acestui antiortodox episcop și eforturile lui de intensificare a catolicizării, au înfrățit personalități ale preoților uniți și ale celor ortodocși, care printr-un memoriu cer pensionarea lui Bob, *iar cele două Biserici să fie conduse de fruntașii inițiatori, astfel „să se reconcilieze clerul* ". Este *„prima încercare de unire* " după 100 de ani, zădărnicită însă de episcopul catolic de Alba Iulia și de guvernul Transilvaniei care propun Vienei *„clasarea dosarului* ", ceea ce s-a și făcut pentru că *„dezbinarea românilor e de folos Statului* ". Această clasare i-a dat lui Bob posibilitatea *„să introducă cele mai multe înnoiri catolicizante în Biserica Unită din Ardeal* ", Biserica Ortodoxă pierzând în timpul acestuia și sub urmașul lui „zeci de parohii care, cu amăgiri și cu ajutorul autorităților de stat, au ajuns unite" (124).

Lupta țăranilor împotriva unirii și convingerea că s-au înșelat, unindu-se cu Roma, au *dus „pe încetul la o conștiință națională* ", care avea nevoie de un centru „de unde să se poată organiza împotrivirea" (125). Și momentul a venit în 1848 când se produce Revoluția și în Transilvania.

Sub raport bisericesc, Adunarea Națională românească din 1848, constituită din patruzeci-cincizeci de mii de români printre care și ortodocși, în frunte cu Andrei Șaguna, și uniți au hotărât printre altele: *„Biserica română, fără distincție de confesiune, să fie și să rămână liberă, independentă de oricare Biserică, egală în drepturi și foloase cu celelalte Biserici ale Transilvaniei* ", stabilindu-se și *mitropolia românilor ortodocși* din Transilvania (126). Cu toate că cererea a fost trecută și în memoriul către împărat ea nu a fost rezolvată, întrucât *„dezbinarea bisericească a românilor era în folosul politicei perfide a Habsburgilor* (127).

La 1861, un mitropolit al Blajului (Șuluț) scria lui Șaguna: „Am în cârmuirea Bisericii vreo câțiva colegi episcopi, un vestitor apostolic (nunțiu papal de la Viena n.n.), am un patriarh (Papa), *ba am și frați nu de o mamă, dar puternici, care mă controlează și îmi păzesc călcâiul* și care de multe ori în cele în care ei nu ar avea dreptul *îmi țin nu numai voia, dar tocmai și conștiința în cătușe* " (128). Iată o mărturisire sinceră și revoltătoare.

Cu toate trecerile forțate la uniație, cu toate falsificările, *recensămintele din sec. XVIII și începutul sec. XIX arată superioritatea netă a ortodocșilor*, care de multe ori sunt lipsiți de preoți și biserici. De pildă recensământul făcut de Bucow arată că în cinci localități uniții aveau 110 familii cu 32 de preoți la 6 biserici, pe când ortodocșii 1448 familii fără preoți și fără biserici, căci, deși zidite de ortodocși, le-au fost luate de uniți; în mare, într-o anumită zonă, au fost recenzate 152886 familii din care 25.174 erau unite iar 127.712 ortodoxe (129), deci 1/6 unite și 5/6 ortodoxe.

„Unirea cea adevărată catolică cu Biserica Romei a făcut-o mitropolitul Vancea (1868-1892), nu episcopul Atanasie ", constată istoricul unit N. Densușianu (130).

Trecerea la unire și inevitabila integrare în catolicism au dus la deznaționalizare, la „ungurire ". Încă din faza de început a unirii, „idealul" primatului maghiar, Kollonich, șeful episcopilor uniți „era: *o singură Biserică din ce în ce mai apropiată de cea romană* ". Tot la fel „Dieta privilegiaților" și „guvernul ungar" aveau un spirit „intransigent maghiar" (131). *Episcopul unit, Lemenny (1834-1848), face începutul întoarcerii limbii maghiare între uniți:* „la curtea lui se vorbea numai ungurește și se proiectase introducerea limbii maghiare în liturghie" (132). Unitul Alexandru Treboniu Laurian scrie că, prin unire, românii „nu dobândiră nimic, ba chiar pierdură... independența lor ca români..., *chiar naționalitatea...* " *cei care s-au ridicat în dregătorii înalte între unguri și catolici, piezându-și naționalitatea și ungurindu-se* ". Același lucru îl spune și unitul Gheorghe Șincai, precizând că, *„dacă se punea vreun român unit în slujbă, trebuia să se dea nu numai de unit, ci chiar de catolic și prin aceasta să se facă ungur* ". Și cei unguriți astfel, completează unitul Alexandru Papiu Ilarian, *„toți renegații (aceștia) erau încă și mai periculoși pentru români decât ungurii* (133). Lăsând la o parte pe episcopii uniți Lemeni și Vancea, cei mai mulți de la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, nu au fost niciodată de acord cu *înființarea Episcopiei Greco-Catolice maghiare de la Hajdudorogh* din 1912 pe teritoriul Ungariei, dar cu posibilitatea includerii de parohii și din Transilvania. Într-o adunare ținută în 1912, la Alba Iulia, cu participarea a peste 20 de mii de credincioși, atât episcopi cât și credincioși au strigat că *„rup pecețile" actului de unire*, dacă se înființează. Papa însă a înființat-o (134), iar ei n-au rupt pecețile.

În 1913, politicianul unit Alexandru Vaida Voievod „strigă în lumea largă că *îndată ce contopirea noastră în autonomia Bisericii Catolice ar fi fost un fapt săvârșit, toți uniții vor trece fără preget în sânul Bisericii Ortodoxe Române*" (135). În 1918, „odată cu unitatea Statului, *mulți doreau să se realizeze și unitatea bisericească* ", dar *„ierarhii uniți n-au înțeles dorințele poporului* " (136), *vina capitală* însă având-o catolicul *rege Ferdinand* și politicienii *români și anume liberalii* în frunte cu Brătianu, slugărnicie față de rege, dar mai ales țărănești în frunte cu Iuliu Maniu, din profundul lui stagnări față de Papalitate. Acestia au promovat *Concordatul cu Vaticanul, semnat în 1927* de împuterniciții Papei și cel al muribundului rege Ferdinand *ratificat* de Parlament în 1929 la cuvântul de ordine lui Maniu. Acest *Concordat „i-a acordat Bisericii Catolice privilegii" pe care nu le-a avut în Habsburgii Imperiului austro-ungar*, Concordatul avea un evident caracter anticonstituțional, deoarece „regele jurase cu mâna pe Constituție", acest act dădea „Vaticanului drepturi" care amenințau „suveranitatea națională și siguranța statului român", punea școlile teologice catolice sub dependența exclusivă a episcopilor catolici din România, respectiv a Papei; făcea să fie plătite Bisericii Catolice rente pentru proprietăți expropriate în 1921 care, în drept, nu aparțineau niciodată acestei Biserici și alte avantaje de natura aceasta. De unde până la revenirea Ardealui la Țara-mumă „patrimoniul ecleziastic" (toate averile sacre) aparținea inițial statului ungar, ulterior imperiului austro-ungar (niciodată Bisericii Catolice n.n.) și, în consecință, după Marea Unire aceste sacre averi reveneau statului român (nu regelui n.n.), prin Concordat însă „se consfințește pe seama Bisericii Catolice dreptul de proprietate, control și posesie perpetuă" a acestui patrimoniu. Mai mult, *Concordatul „reprezintă expresia juridică a filomaghiarismului papal și acoperirea politică a naționalismului unguresc* (137).

Concordatul era „germenul celorlalte modalități ale ofensivei papale și iredentiste" între care și *Statutul romano-catolic ardelean*. Acesta era o organizație laică maghiară care „avea dreptul de proprietate și administrare a unor imense bunuri materiale de pe teritoriul Ardealului", fără ca această organizație să fi fost vreodată recunoscută de Papă. După 1919, Vaticanul, *profitând de „șovinismul maghiar"*, dar și de *„slăbiciunea" guvernelor de la București*, la temeiul principiilor din Concordat, cu *„concursul al Lojei masonice din București"* și mai ales *primului ministru N. Iorga*, obține acest Vatican semnarea la Roma în 1932 a acestui Status, *punându-și iscălitura* pe el ministrul justiției în persoana *unitului Valer Pop ca împuternicit al ateului, francmasonului (grad 33) și desfrânarului Carol al II-lea*, adus pe tron de partidele istorice; iar din partea Papei a semnat un cardinal. În succesul acestui *trădător act*, rol important a avut și Dimitrie Ghica ministru de externe, fratele monseniorului Vladimir Ghica și vărul unei marcante personalități maghiare din conducerea Statusului. Prin această nouă ipostază a Statusului „se șubrezesc temeiurile suveranității naționale", se fortifică revizionismul maghiar, „se deposedează Statul român de o avere ce-i revenea de drept" în valoare de „peste un miliard de lei", la data aceea leul românesc fiind chiar mai forte decât dolarul american; la această enormă pagubă se mai adaugă cca. 80 milioane de lei, depuși în bănci. De reținut că atât *Concordatul cât și Statusul au păgubit puternic și Biserica unită*. Primul tratat *„izbutise să înglobeze Biserica națională unită în cea a catolică propriu-zisă*, transformând-o într-un rit al acesteia", iar Statusul păgubea indirect și pe unit (138).

Note:

104. N. Iorga, *Ist. Bis. II*, p. 36-37 și 118-129.
105. Păcuraru, op. cit. II, p. 395.
106. *Sfinți Români*..., București, 1987, p. 443-476 și *Canonizarea unor Sfinți Români*, București, 1992, p. 43-45.
107. *Ibidem*, p. 473 și 471.
108. Păcuraru, *op. cit.* II, p. 384.
109. *Istoria României VII*, p. 240 și *Ist. Bis II*, p. 126.
110. *Părți alese din Istoria Transilvaniei*, citat în *Sfinți Români*..., p. 468.
111. Păcuraru, *op. cit II*, p. 424, 385 și 383.
112. N. Iorga, *Ist. Bis. II*, p. 122-123.
113. Păcuraru, *op. cit. II*, p. 370, 369, 377, 373.
114. N. Iorga, *Ist. României VII*, p. 240-241.
115. Idem, *Ist. Bis. II*, p. 131 și 123.
116. *Ibidem*, p. 126-127.
117. Păcuraru, *op. cit. II*, p. 392.
118. *Ist. României VII*, p. 251.
119. N. Iorga, *Ist. Bis. II*, p. 132; *Ist. României VII*, p. 221, 251, 425 și Păcuraru, *op. cit. II*, p. 394-396.
120. La P. Ciuhandu, *op. cit. II*, p. 62.
121. *Ist. Bis. Univ. II*, p. 313.
122. Păcuraru, *op. cit. II*, p. 400 și 511.
123. N. Iorga, *Ist. Bis. II*, p. 196-197.
124. Păcuraru, *op. cit. II*, p. 400 și 546-547.
125. N. Iorga, *Ist. României VII*, p. 221
126. Cornelia Bodea, *op. cit. I*, p. 485 și Păcuraru, *op. cit II*, p. 350.
127. Păcuraru, *op. cit. II*, p. 351.
128. La P. Ciuhandu, *op. cit. II*, locul indicat în notă, p. 38-39.
129. Păcuraru, *op. cit II*, 396-397, 506-507, 511 și *Ist. României III*, p. 425.
130. *Ibidem III*, p. 215; P. Ciuhandu, *op. cit.*, p. 22, 24, 30-31 unde sunt menționate și alte informații despre totala catolicizare.
131. N. Iorga, *Ist. României VII*, p. 226 și 232.
132. P. Ciuhandu, *op. cit.*, p. 47.
133. La *același*, p. 38 cu locurile indicate din lucrările autorilor menționați.
134. Păcuraru, *op. cit. III*, p.221-222 și la P. Ciuhandu, *op cit.*, p. 22.
135. Ziarul *„Tribuna"* din 25 sept. 1913, la P. Ciuhandu, *op. cit.*, p. 23.
136. Păcuraru, *op. cit. III*, p. 407.
137. Toate succintele relatări, a se vedea dezvoltat la Anania V. *Pro Memoria – acțiunea Catolicismului în România interbelică*–, București 1992, p. 27-63.
138. *Ibidem*, p. 63-91.

(Va urma)

Arhim. Ioasaf POPA

Un moment românesc la Târgu Mureș

Deși pentru unii poate părea ciudat, în orașul de pe Mureș, în afară de conferințele UDMR, de drapelele tricolore (roșu-alb-verde), de vizitele de lucru ale înaltelor oficialități budapestane, există și viață românească.

O frumoasă manifestare românească a avut loc în Târgu-Mureș 19 Decembrie 1994 sub titlul generos „Biserică-Neam-Cultură", manifestare prilejuită de împlinirea a două sute de ani de la ridicarea „Bisericii de piatră" și a șaizeci de ani de la construirea Catedralei Ortodoxe din oraș.

După oficierea unei slujbe la Biserica de piatră, a fost vizitată prima școală confesională românească pentru ca, mai târziu, să aibă loc un simpozion fegat de evenimentele comemorate. Dar, credem noi, cel mai semnificativ moment a fost prezentarea exopoziției de icoane și cărți bisericești. Frumusețea sobră, culorile calde, dar mai ales unitatea spirituală a tuturor acestor icoane, pictate de pictori diferiți (printre ei și așa numiții zugravi-călători din Moldova și Țara Românească) aparținând unor diverse școli de zugravi (de la Sâmbăta, de la Băița etc). A fost o dovadă impresionantă a ceea ce a însemnat cultura românească ortodoxă în Ardeal.

Aceste icoane au reușit să pună în lumină izvoarele autenticei vieți spirituale românești, de oriunde ar fi ea, creând un contrast deosebit de semnificativ (poate în special pentru zona Ardealului) cu stupidul „modernism" (citește: occidentalism cu orice preț) al așa-ziselor picturi de „factură neobizantină cu influențe realist-renascentiste" (adică un fel de struțo-cămile).

Pe ansamblu însă, manifestările din 19 Decembrie au reușit să dea acestei zile o semnificație de sărbătoare românească, de regăsire a coordonatelor esențiale ale unui românism creștin, duhóvnicesc; lucru încă rar în orașul nostru unde frica și discursurile sforăitoare ale unor așa-zișî „naționaliști" păreau să ne fi adâncit în neputință sau resemnare.

Dar lucrul important și grav ce s-a pus din nou în evidență în această zi e pericolul agresiunii pseudo-culturale (și nu numai) ce amenință să dezrădăcineze neamul nostru, mai ales aici, în Ardeal.

Dar pentru regăsirea unui mod cultural, a unei vieți autentic românești, un singur moment nu e deajuns. Ar trebui ca aceste acțiuni (curățate de urmele de festivism și de vorbele goale ce au umbrit puțin simpozionul de la Târgu-Mureș) să continuie în mod programatic; ar trebui creat un cadru organizat în care să fie atrasă studențimea și tineretul care, în mod îngrijorător, s-au remarcat doar prin absența de la aceste manifestări românești.

Nu aș vrea să dau sfaturi celor ce, poate, s-au și gândit deja să facă aceste lucruri – mă refer mai ales la cei ce au fost inițiatorii și sufletul acestor acțiuni cu adevărat românești: părintele paroh **Streza**, părintele protopop Șincan, mulți alți preoți și mireni mureșeni și, nu în ultimul rând, **P.S. Andrei**, Episcopul de Alba Iulia, ce a patronat întreaga manifestare și care a vizitat Târgu Mureșul a doua oară într-un răstimp relativ scurt, arătând o grijă de bun augur pentru problemele credincioșilor mureșeni –, dar acțiunea românească în Ardeal este esențială (chiar vitală) și orice întârziere devine un lux pe care nimeni nu și-l mai poate permite.

Călin COTOI – student

Cinci ani după insurecţia din Decembrie '89

DEZORGANIZAREA SOCIETĂŢII ROMÂNEŞTI (II)

Din concluziile Departamentului de Studii Social-politice al Mişcării Pentru România

SUMAR

1. Dezordinea socială
2. Minorităţile sociale
3. Fantasma dizidenţei
4. Despre orientările de stânga şi de dreapta
5. Despre extremism
6. Societăţi „murdare", societăţi „curate"

(Urmare din nr. trecut)

4. Despre orientările de stânga şi de dreapta

Criza cea mai gravă a gândirii clasei noastre politice actuale se manifestă în confuzia care planează asupra unor halo unele chestiuni, cum este acela a „extremismului", a „fascismului" (sau „legionarismului"), a „comunismului" etc. Chestiunea extremismului este examinată prin recursul la o „scară" sau un ax cu doi poli: „stânga" – „dreapta". În genere un ax, o dihotomie sau o scară (ca şi aceasta care aşează dreapta-stânga la cei doi poli) s-a constituit prin „suprapuneri emoţional-atitudinale" sub influenţa „actorilor" sociali şi a luptelor lor. Din aceste *lupte* rămân *urme emoţionale* întreţinute apoi de protagonişti. „Ecourile emoţionale" ale unor lupte cultural-politice se fixează în „cuvinte-cheie", „figuri simbolice", „evenimente-simbol", „idei-forţă", „cuvinte-imagini" etc. (Pentru români, de pildă, Eminescu este o „figură simbolică" a ceea ce are mai reprezentativ şi mai valoros românitatea spirituală. Curentul antiromânesc se va strădui să desfigureze această reprezentare prezentând fie un Eminescu „poet obişnuit", fie un Eminescu „proto-fascist" etc.)

În câmpul culturii române postbelice, de pildă, s-a desfăşurat o luptă teribilă dusă de naţionalişti contra agenţilor internaţionalişti ai factiunilor Kominterniste pentru a impune opera lui Eminescu („opera politică" şi „opera omnia"), ca şi pentru a impune figuri precum acelea ale lui Goga, Cotruş, Blaga, Arghezi, Călinescu etc., etc. – în genere pentru a smulge de sub indexarea comunistă cele peste 8.000 de titluri şi autori interzişi, „arestaţi" în „fondurile secrete" ale bibliotecilor controlate de filosofia politică a kominternului (comunismul de ocupaţie). Această bătălie a permis recuperarea *unui emoţional naţional* şi a fost cea mai mare victorie a Rezistenţei naţionale contra comunismului internaţionalist (kominternisto-sovietic) de ocupaţie. După 1989, tocmai aceste forţe naţionaliste au fost *atacate* şi reduse sub eticheta de „forţe" extremiste (fie sub aceea de „legionarism", fie sub cea de „comunism-naţionalist". Forţele renăscute ale internaţionalismului antinaţional se străduiesc chiar să demonstreze că între „comunism" şi „naţionalism" (în special, în varianta lui „legionară" sau „naţional-creştină", de formulă cuzistă) n-ar fi nici o diferenţă şi astfel teoria caracterului de ocupaţie sau de cucerire al comunismului sovietic este părăsită în favoarea caracterului *indigenist*, de provenienţă autohtonă, al comunismului. De vreme ce între cele două totalitarisme ar fi o aşa de mare asemănare, ar rezulta că aceeaşi *cauză internă* ar fi impus pe amândouă.

Atacul actual împotriva „naţionaliştilor", adică împotriva celor ce au susţinut cauza culturii şi spiritualităţii româneşti reface vechea asimilare între naţionaliştii români şi internaţionaliştii (fie ei declarat comunişti fie ascunşi sub diverse prezentări mai mult sau mai puţin subtile. Poziţia de la vârf a acestui *curent* de agresiune a culturii române o deţin cărţi ca cea a lui K. Verdery şi reviste precum cea susţinută de dl Radu Florian la Academia Română).

Scara „Dreapta-Stânga" are, adeseori, cum vedem, o suprapunere cu scara „Naţionalism-Internaţionalism" (proletar sau cosmopolit), deşi această suprapunere nu este mecanică.

În ceea ce ne priveşte, considerăm că „cristalizările emoţionale postbelice" au fost decisive pentru salvarea României de la război civil şi dezagregare după 1989. Războaiele ideologice (ca şi cele militare), revoluţiile, rezistenţele etc. au rolul lor în aceste „cristalizări emoţionale" sub formă de „imagini", „evenimente-simbol", „idei-forţă", „figuri emblematice" etc. Lupta pentru dezagregarea sau pentru falsificarea lor face parte din războiul cultural-psihologic contra unui popor. Opere literare, filosofice, istorice capătă un rol decisiv în aceste cristalizări emoţionale şi, deci, în aceste războaie.

Războiul logistic antiromânesc este unul axial, adică sunt atacate acele figuri simbol care s-au impus în conştiinţa culturală locală şi extralocală (universală: Eliade, Cioran etc.) pentru a dizolva *poziţiile logistice* ale prezenţei noastre în Europa şi deci spre a provoca izolarea noastră.

Operaţia este *de tip logistic* căci vizează *distrugerea „spaţiului" acţiunilor ofensive* de *înaintare* a culturii române în Europa. (Momente similare au mai fost în istorie: exilarea sau uciderea, după 1700, a unor personalităţi precum Cantemir, Cantacuzino, Brâncoveanu – ceea ce a provocat distrugerea legăturilor noastre cu Orientul şi cu Occidentul şi ne-a adus *izolarea fanariotă*.)

Apoi, întreprinderea de *stigmatizare a adversarului* a înregistrat mari succese în cazul stângii (şi al comunismului). Procedeul constă în a *anexa forţat* un individ sau o *idee* la *experienţe deja stigmatizate* sau negative: fascism, colaboraţionism, dictatură. Acesta este procedeul *înregimentării* spirituale, al *„arestului" ideologic*.

În România o carte ca a dnei K. Verdery a folosit acest procedeu, anexând forţat şi nedemonstrat deopotrivă naţionalişti, protocronişti, eminescologi etc. la „ceauşism" (pe care l-a şi denumit „naţional-comunism", adică fascism românesc).

Atacul împotriva chiar a limbii române, a unor cuvinte–cheie, a unor figuri emblematice, a etnopsihologiei româneşti etc. – sunt expresii ale unui *extremism axial* care a îmbrăcat forma manifestă a *antiromânismului*. Adevăratul extremism în România de astăzi este antiromânismul.

Simbolismele unei „scări" sau axe, cum este aceasta pe care o discutăm noi, se fixează sub forma:

a) *patronajelor doctrinale prestigioase*. Aceste cadre desemnează *familii ideologice* (marxism, socialism, liberalism, naţionalism) şi oferă *„referinţe atrăgătoare"* pentru poziţionarea politică a cuiva. (De aici, de exemplu, lupta contra *„referinţelor naţionaliste"* în câmpul ideologic românesc.)

b) unor tematici generale, precum: elogiul „păcii", „economia socială de piaţă, societatea „justiţiei sociale". Aceste teme au, de asemenea, *capacitate de seducţie*.

c) unor *valori morale şi politice:* „omul nou", „egalitate", „dreptate socială".

d) unor *personaje sau evenimente de prim rang* (în România acest personaj este Eminescu – de aici, bătălia contra lui).

Toate acestea au valoare de *„scheme culturale"*.

Orice ax, inclusiv axul *dreapta-stânga*, are *eficacitate simbolică* incontestabilă. Poziţionarea pe un atare ax furnizează un *principiu de unificare a personalităţii*. Acest ax permite *agregările electorale* şi *alianţele fără de care viaţa democratică n-ar fi posibilă*.

Eroarea apare când se *reifică această axă*, când se împart partidele (şi ele reificate) pe axă cum înşirui mărgelele pe un fir.

În realitate acest *ax* este o *„realitate a minţii"*, un *procedeu operator* folosit de toţi pentru a se *descurca*. Dar deja asta înseamnă că apar nesfârşite variaţii de la ins la ins, de la grup la grup. A reduce *variaţiile axiale* la o axă definitivă este un indicator al extremismului.

Axa este şi o *realitate emoţională* (nu doar una *intelectuală*), care ne indică „solidarităţile politice". Când zicem „burghezii liberali" indicăm o asemenea *realitate emoţională* şi *intelectuală*. Tot astfel, *„lumea muncitorească* ori „intelectualii" etc.

Dacă apar totuşi alte *antagonisme de interese şi sensibilităţi*, acestea nu pot împiedica manifestarea acestor *solidarităţi emoţionale* (axiale).

În Franţa, *identitatea de stânga* a fost foarte *unificatoare*. Cazul Sartre, care şi-a trădat sistemul filosofic propriu-zis pentru marxism, este un exemplu pentru efectul acestei identităţi de stânga. În România însă, „identitatea de dreapta" a avut cea mai mare forţă unificatoare. E grăitor, de exemplu, cazul Blaga, care nu şi-a trădat sistemul cu preţul *excomunicării* (al scoaterii din câmpul comunicării).

Atracţia „centrului" pe axa D/S se explică prin aceea că centrul poate fi o identitate-refugiu pentru individualistul rezervat faţă de politică.

Paradoxul „centrului": este *liniştitor pentru ordinea politică* dar este *ineficient* pentru *menţinerea ei*, căci *conţinutul emoţional* al centrului e *prea slab* pentru a *suscita puternice solidarităţi*.

5. Despre extremism

1. Extremismul pare a fi consecinţa încălcării logicii valorilor polare. El se referă la *pretenţia cuiva* de a impune propriile sale norme, criterii şi modele celuilalt, celui care *nu* este ca el, are adică *alte* norme, criterii şi modele decât ale lui. Extremismul ar fi, în acest caz, *impunerea extrapolată*. *Dialogul* şi *dianoia* ar fi înlocuite prin *monolog* şi *paranoia*. Acest tip de *extremism* ţine de *monopolul discursului*. Este forma patologică de *monopolism simbolic* sau *ideologic*. Oricine are pretenţia că *adevărul* se află în *posesiunea* lui exclusivă este un extremist. Dianoia, în greceşte înseamnă *judecată*, *para-noia* înseamnă *„dincolo de judecată"* adică ceea ce se stabileşte prin *decret*, nu prin judecată.

2. Extremismul ar mai putea să fie şi consecinţa unei *degradări în om*, a unei defecţiuni care anihilează *funcţia dianoetică* în cultura *unui grup* şi, evident, a unei persoane. Funcţia dianoetică este funcţia de *deschidere* sau de *relaţie* cu celălalt.

3. Se cuvine precizat că extremismul nu este de „stânga" sau de „dreapta", ci este forma de manifestare patologică a puterii, care poate să apară la orice grupare politică şi deci în raport cu orice ideologie. Extremismul nu apare atâta vreme cât *puterea* este recunoscută ca *legitimă*. S-a spus despre mişcările de dreapta că generează extremism pentru că îmbrăţişează modelul de autoritate carismatică, săpată pe lideri carismatici. Acest lucru este profund neadevărat. Când un lider, de exemplu, invită la utilizarea puterii pure (fizice) este semn că el şi-a pierdut autoritatea şi deci carisma. Extremismul poate să apară ca o compensaţie la prăbuşirea autorităţii carismatice, la pierderea *carismei*. Din punctul acesta de vedere, toate formele de autoritate şi de putere pot deveni extremiste de îndată ce şi-au pierdut legitimitatea.

4. Suntem în măsură să spunem, aşadar, că *extremismul* nu poate fi generat decât în mediile *anarhice* şi *nihiliste*. Extremismul este copilul malformat al curentelor anarhice şi nihiliste. Când credinţa se prăbuşeşte (orice formă de credinţă) sunt constituite condiţiile extremismului.

5. A doua condiţie a extremismului este slăbiciunea *instituţiilor statului*. Când cele trei instituţii-pivot nu mai funcţionează bine – Justiţia, Armata, Administraţia –, este creat *cadrul* extremismului. Mai precis, extremismul apare atunci când, într-o societate, s-a prăbuşit „scara pedepselor" ori s-a dereglat proporţia dintre scara „criminalităţii" şi scara pedepselor. În acel moment, *mânia publică* se lasă canalizată de curente extremiste.

6. A treia condiţie a extremismului este, aşadar, demagogia. Aceasta stârneşte curentul de *indignare* şi de *răzbunare violentă*, pedepsitoare.

Extremismul este forma anormală de aplicare *a pedepsei exemplare*. Orice societate este o *comunitate pedepsitoare*. Când *funcţia pedepsitoare* este blocată, ea răbufneşte sub forma excesivă, a extremismului. Extremismul restabileşte în forme aberante *realitatea sancţiunii amânate excesiv*. Extremismul deci este o *reacţie pedepsitoare* în care se concentrează explozia unei *sancţiuni represive deosebit de violente* care, de regulă, merge până la provocarea morţii.

Prin urmare, *anarhismul, nihilismul,* şi *demagogia* sunt părinţii reali ai extremismului. Acestea sunt condiţiile exterioare ale extremismului. Condiţia intrinsecă se referă la *„blocarea" pulsiunii pedepsitoare a unei colectivităţi* (condiţie negativă) şi la elaborarea unei *doctrine de extremă urgenţă* (condiţie pozitivă). Doctrina *urgenţei*, de tip *ultimativ*, şi *blocarea pulsiunii pedepsitoare* a unei colectivităţi sunt, aşadar, cele două condiţii intrinseci ale extremismului. *Doctrina ultimativă* deosebeşte *crima* obişnuită de *asasinat* (în principal, de cel politic). Orice doctrină eshatologică este o doctrină ultimativă. Nu orice eshatologie generează însă extremism, probă că tipul doctrinei nu e suficient pentru a vorbi de extremism. Combinarea *doctrinei ultimative* cu *tiparul anarho-nihilist* reprezintă condiţia psihointelectuală şi socio-intelectuală a tiparului extremist.

Ce este extremismul?

Criteriul *distincţiei* mişcărilor extremiste este „democraţia naţională" ca principiu constituţional (sau „democraţie constituţională a statului naţional"). Există deci atâtea definiţii ale mişcării extremiste câte criterii se folosesc. Pentru instituţia *statului român*, criteriul *definirii extremismului* este *democraţia naţională*: adică apărarea *fiinţei naţionale* (ca fiinţă spirituală) şi a *democraţiei constituţionale*, ca tehnică a puterii. Unul este un criteriu absolut, celălalt, relativ. Răsturnarea lor are şi ea iz extremist. Asta vrea să spună că *sursa ultimă de legitimitate* a oricărei *puteri* este *naţionalitatea*, nu *democraţia*, adică acea *funcţie socială* de afirmare istorică a unui popor. Este deci o legitimitate izvorâtă din *funcţia socială* şi din *tradiţia colectivă* (etnicitate). Dacă necesităţile istorice cer înlocuirea democraţiei cu autoritarismul militar, de exemplu, nu vorbim de extremism. (Antonescu, în acest sens, n-a fost un extremist.)

Extremism „de stânga" şi „de dreapta" desemnează familii sau rămăşiţe de familii politice, deseori opuse violent unele altora. Exemple:

– troţkiştii şi staliniştii;

– internaţional-comuniştii (sau kominterniştii) contra naţional-comuniştilor (sau „indigeniştilor")

– anarhişti contra leninişti etc;

– naţionalişti contra internaţionalişti (proletari sau cosmopoliţi) etc.

Alte procedee ale extremismului comunist de stânga în România au fost:

a) *ghetoul rural*. Acesta descrie fenomenul dezagregării: tradiţiilor, familiei, autorităţii patriarhale, rudeniei, a cadastrului etc.

b) *eshatonul de fabrică* (proletar) constând în: exaltarea religioasă a valorilor proletare, uniformizarea proletară, estetica proletară (realismul socialist) etc.

c) *indexarea culturală: procedeul icebergului:* a scufunda părţi uriaşe din cultură în fonduri secrete şi apoi a dispreţui ce a rămas, ori a falsifica ierarhiile.

Vorbim de extremism numai atunci când se manifestă atacarea statului (violenţa contra statului) şi mulţimile violente (de stradă), adică atunci când „reacţia" contra statului şi a păcii sociale îmbracă forme totalitare şi/sau teroriste. În caz contrar, eticheta de „extremism" trădează un regim de monopol ideologic şi deci o tentativă ideologic–totalitară.

În acest *regim* al monopolului ideologic, *„extremismul" este o simplă etichetare de care se servesc conducătorii pentru a desemna, prin confuzie ideologică, pe cei care se opun ideologiei „oficiale"*.

(Va urma)

Anul IV Nr. 1-2 (41-42)
Ianuarie 1995

Mitul exterminării evreilor (IV)

2.3 „Alle Juden aus Europa" – Proiectul Madagascar

Înfrângerea Franței a furnizat prilejul unei realizări în mare a politicii de emigrare evreiască: *„Atunci când, după căderea Franței, în ochii naziștilor s-au deschis perspective nemăsurate, un plan îndrăgit de multă vreme de unii dintre ei a recăpătat o nouă actualitate. Ei credeau, în sfârșit, că țin în mâini cheia «soluției definitive a chestiunii evreiești». Am văzut că, în cursul uimitoarei reuniuni din 12 noiembrie 1938, Göring menționase «chestiunea Madagascarului». Himmler visa la aceasta încă din 1934, asigură un martor. A fi „parca" pe toți evreii într-o mare insulă – mai mult decât atât, o insulă aparținând Franței – iată ceea ce trebuia să satisfacă dragostea lor pentru simbolism. Orice ar fi, încă de la armistițiul din iunie 1940, ideea este lansată de ministerul Afacerilor Străine, reluată cu entuziasm de RSHA și agreată de Himmler precum și de Führerul însuși, se pare"* (31).

În cursul ședinței din 12 noiembrie 1938, Göring informase în sfârșit asistența că Führerul, potrivit cu ceea ce-i spusese acesta personal cu trei zile mai înainte, se pregătea să săvârșească un gest de politică externă pe lângă puterile care ridicaseră chestiunea evreiască, pentru a ajunge la o soluție a chestiunii Madagascarului. El va spune celorlalte state: *«De ce vorbiți mereu de evrei? – Luați-i!»* (32).

Himmler era și el favorabil unei emigrări evreiești masive, așa cum se vede din nota «Eininge Gedanken über die Behandlung der Fremdvölkischen im Osten» (Câteva reflecții cu privire la tratamentul aplicat în Est persoanelor de altă rasă) din mai 1940, în care scria: *„Sper să văd noțiunea de evreu definitiv dispărută grație emigrării tuturor evreilor spre Africa sau într-o colonie"* (33).

În această notă, el respingea *„metoda bolșevică de exterminare fizică a unui popor, cu intima convingere că ea este incompatibilă cu spiritul germanic și de neconceput (die bolschewistische Methode der physischen Ausrottung eines Volkes aus innerer überzeugung als ungermanisch und unmöglich"* (34).

Pe 24 iunie 1940, Heydrich îi comunică ministrului Afacerilor străine Ribbentrop că mai mult de 200.000 de evrei emigraseră în afara teritoriului Reichului, dar că *„«problema generală» (Gesamtproblem) constituită de cele 3.250.000 de evrei aflați sub dominația germană nu mai putea fi rezolvată prin emigrare (durch Auswanderung – cuvinte subliniate în original); iată de ce se contura necesitatea unei «soluții finale teritoriale» (eine territoriale Endlösung)"* (35).

În urma acestei scrisori, ministerul Afacerilor Străine a elaborat «proiectul Madagascar».

Pe 3 iulie 1940, Franz Rademacher, responsabil cu problemele evreiești la ministerul Afacerilor Străine, a redactat un raport intitulat «Die Judenfrage im Friedensvertrage» (Chestiunea evreiască în tratatul de pace), care începe cu următoarea declarație: *„Victoria iminentă îi dă Germaniei posibilitatea și, după părerea mea, îi conferă și datoria să rezolve chestiunea evreiască în Europa. Soluția de dorit este: toți evreii afară din Europa (Alle Juden aus Europa)."*

După ce a expus sarcinile ministerului Afacerilor străine relative la această soluție, Rademacher continuă: *„Referatul D III propune ca soluție tehnică a chestiunii evreiești: în tratatul de pace, Franța trebuie să pună la dispoziție insula Madagascar pentru soluționarea chesiunii evreiești și trebuie să-i transfere și să-i despăgubească pe cei circa 25.000 de francezi rezidenți acolo. Insula va trece sub mandat german"* (36).

Exact în aceasta, așa cum remarcă Joseph Billing, constă «soluția teritorială» a chestiunii evreiești, așa cum o prezintă Heydrich lui Ribbentrop (37).

Raportul lui Rademacher a fost aprobat de Ribbentrop și transmis Oficiului Central de Siguranță a Reichului, care *„a elaborat un plan detaliat pentru evacuarea evreilor în Madagascar și pentru instalarea lor la fața locului; acest plan a fost aprobat de Reichsführerul SS"* (38).

Pe 12 iulie 1940, întors de la Berlin, unde fusese primit de Hitler, Hans Frank, guvernatorul Poloniei, a pronunțat un discurs în care declara: *„Din punctul de vedere al politicii generale, aș dori să adaug că s-a hotărât deportarea întregii comunități evreiești din Germania într-o colonie africană sau americană, îndată ce va fi posibil, după încheierea păcii: s-a sugerat Madagascar, la care Franța ar trebui să renunțe în acest scop"* (39).

Pe 25 iulie, Frank a repetat că Führerul hotărâse ca evreii să fie evacuați complet îndată ce transporturile pe mare ar permite-o (40).

Otto Abetz, fost ambasador german la Paris, a declarat în schimb că destinația emigrării evreiești trebuia să fie Statele Unite: *„Eu nu am stat decât o singură dată de vorbă cu Führerul despre chestiunea evreiască, era pe 3 august 1940. El mi-a spus că voia să rezolve chestiunea evreiască pentru Europa de o manieră generală, adică printr-o clauză a tratatului de pace care să pună drept condiție țărilor învinse să-i transfere pe supușii lor evrei în afara Europei. El voia să influențeze în același sens statele aliate. Cu această ocazie, el a menționat Statele Unite ale Americii ca țară ce nu era de mult timp suprapopulată, ca Europa, și era deci în măsură să mai primească în plus câteva milioane de evrei"* (41).

În octombrie 1940, Alfred Rosenberg scria un articol intitulat «Juden auf Madagascar» (Evreii în Magascar). În 1927 deja, reamintea el în articol, la congresul antievreiesc de la Budapesta, *„a fost tratată chestiunea unei viitoare evacuări a evreilor din Europa și cu această ocazie a apărut pentru prima oară propunerea de a promova tocmai Madagascarul ca viitor domiciliu al evreilor"*.

El reitera această propunere cu speranța că, la instituirea unei rezervații evreiești (judisches Reservat) în Madagascar, afacere pe care o considera «o problemă mondială», să colaboreze «marea finanță evreiască» din Statele Unite și din Anglia (42).

După o informare datată cu 3 noiembrie 1940, trimisă de Bormann lui Rosenberg, Hitler se opunea pentru moment la publicarea articolului în chestiune, fără a exclude ca el să poată fi publicat în lunile următoare (43). Aceasta, datorită faptului că germanii erau în contact, la această epocă, cu guvernul de la Vichy în legătură cu proiectul Madagascar: *„Era deci natural ca Hitler să lase pe mai târziu informația publică referitoare la proiectul în chestiune. La discursul său din 30 ianuarie 1941 (aniversarea luării puterii), el se mulțumea să proclame că «iudaismul va înceta să-și mai joace rolul în Europa», ceea ce concordă de asemenea cu planul Madagascar"* (44).

Se pare că Hitler nu l-a autorizat nici după aceea pe Rosenberg să facă public proiectul Madagascar. Într-adevăr, la conferința «Die Judenfrage als Weltproblem» (Chestiunea evreiască ca problemă mondială), ținută de Rosenberg pe 28 martie 1941, acesta declara, în numele tuturor europenilor: *„Pentru Europa, chestiunea evreiască nu va fi rezolvată decât atunci când până și ultimul evreu va fi părăsit continentul pentru a se duce într-o rezervație evreiască"*. Cu privire la această rezervație, Rosenberg s-a mărginit să declare: *„Referitor la realizarea practică și la locul de transferare sau de evacuare, multe lucruri s-au spus, firește, în acești ani. Nu este necesar acum să tratăm despre această chestiune. Soluționarea ei va fi rezervată pentru un viitor acord"* (45).

Goebbels în schimb, după o mărturie a lui Moritz von Schirmeister, fost funcționar la ministerul Propagandei, a vorbit public și în mai multe rânduri de proiectul Madagascar:

„– Dr. Fritz: Unde erau evacuați evreii după declarațiile Doctorului Goebbels?

– Von Schirmeister: Până la primul an al Campaniei din Rusia, Dr. Goebbels a menționat în mai multe rânduri planul Madagascar, în cursul conferințelor pe care le prezida. După aceea, el și-a schimbat părerea și a declarat că un nou stat evreiesc trebuia «stabilit în Est, unde ar fi apoi trimiși evreii»" (46).

Interogat la Nürnberg despre documentul din 24 septembrie 1942, Ribbentrop a răspuns: *„Führerul avea pe atunci ca proiect evacuarea evreilor din Europa spre Africa de Nord –, dar se vorbea și de Madagascar. El îmi dăduse ordinul de a lua contact cu diverse guverne provocând pe cât posibil emigrarea evreilor și excluderea lor din organele guvernamentale importante. Această dispoziție a fost adresată apoi de mine ministerului Afacerilor Externe și, din câte îmi amintesc, au fost stabilite contacte în mai multe rânduri cu diverse guverne în legătură cu emigrarea evreilor într-o regiune a Africii de Nord, care era prevăzută"* (47).

În nota «Proiectul Madagascar» din 30 august 1940, Rademacher declara că stabilirea funcției de guvernator general al Poloniei și anexarea de noi districte estice puseseră un mare număr de evrei sub stăpânire germană. Lucrul acesta, adăugat la alte dificultăți, ca asprirea legislației referitoare la imigrare din partea țărilor din afara continentului, îngreuna ducerea la bun sfârșit și la o dată nu prea îndepărtată, a *«soluției problemei evreiești în teritoriul Reichului, inclusiv în Protectoratul Boemia-Moravia, prin intermediul emigrării»* (48), de unde și necesitatea de a lua în considerare proiectul Madagascar.

Eichmann s-a pus energic pe lucru. *„El s-a înconjurat de experți în transporturile maritime pentru a elabora un plan de transport: acesta urma să fie asigurat de un pool de mari companii de navigație germane, îmbarcarea făcându-se în principalele porturi ale Mării Nordului și ale Mediteranei. El se străduia în același timp să impună pronunțarea în favoarea «Fondului Central» a confiscării tuturor averilor evreiești. El a trimis emisari în țările ocupate sau controlate pentru a strânge statistici cu privire la numărul, vârsta, distribuția profesională etc. ale evreilor. Aceste statistici detaliate vor servi, se va vedea, unui alt scop... Totul era gata pentru ca, încă de la încheierea păcii, mașina să se pună în mișcare"* (49).

Într-adevăr, în nota sus-menționată, calculând că transferarea a patru milioane de evrei în Madagascar ar fi cerut în jur de patru ani, Rademacher remarca: *„După încheierea păcii, marina comercială germană va fi, fără îndoială, foarte ocupată în alt mod. Este deci necesar să se includă în tratatul de pace că Franța și Anglia vor pune la dispoziția noastră tonajul necesar în vederea rezolvării problemei evreiești"* (50).

Paragraful «Finanțare» din nota «Proiectul Madagascar» începe cu fraza următoare: *„Realizarea soluției finale (Endlösung) propuse reclamă mijloace considerabile"* (51).

Celebra «soluție finală a chestiunii evreiești» se referea deci, pur și simplu, la transferarea evreilor europeni în Madagascar, așa cum recunoaște și Poliakov: *„Până la renunțarea la el, «Planul Madagascar» a fost uneori desemnat de conducătorii germani sub numele de «soluția finală a chestiunii evreiești»"* (52).

După cum se știe, această expresie a devenit apoi, după istoricii oficiali, sinonimă cu «exterminarea» evreilor: *„Soluția finală a problemei evreiești a fost una din frazele convenționale pentru a desemna planul hitlerist de exterminare a evreilor europeni. Funcționarii germani s-au servit de ea începând cu vara lui 1941, pentru a evita admită între ei existența acestui plan; totu chiar mai înainte, și aceasta în diverse ocazi expresia fusese utilizată pentru a desemna, esență, emigrarea evreilor"* (53).

În realitate, această afirmație este în întregime lipsită de fundament și arbitrară, numai întrucât nu se sprijină pe nici o dovad dar și deoarece există documente care dezmint într-un mod categoric.

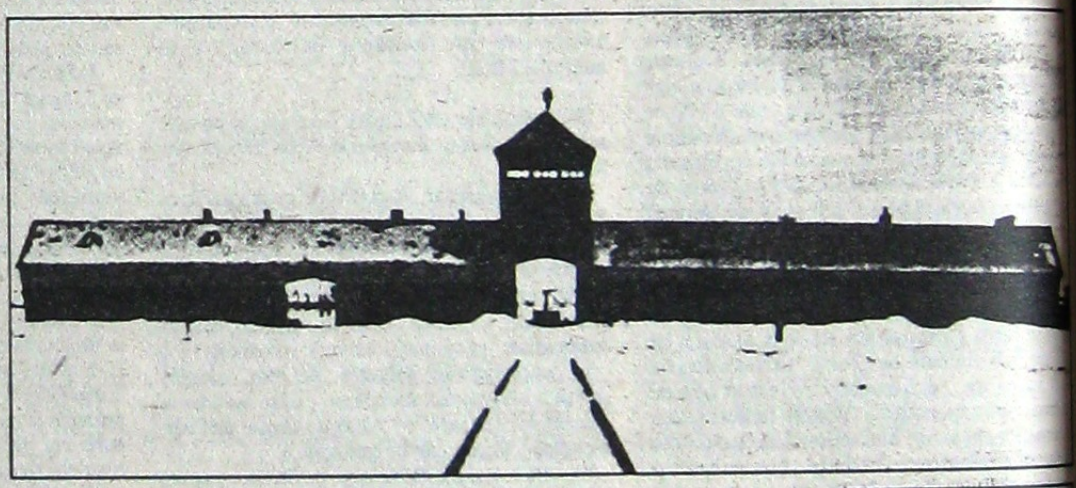

Auschwitz – Birkenau: locul în jurul căruia s-au țesut cele mai mari mituri ale secolului XX

NOTE:

(31) Léon Poliakov, op. cit., p. 50-51.

(32) PS-1816, p. 56.

(33) Denkschrift Himmlers über die Behandlung der Fremdvölkischen im Osten (mai 1940), în: VfZ, 1957, p. 197 (Memoriul lui Himmler cu privire la tratamentul aplicat în Est celor de neam străin).

(34) Ibidem.

(35) Gerald Fleming, Hitler und die Endlösung, Wiesbaden-München 1982, p.54 (Hitler și soluția finală).

(36) NG-2586-B. Cf. Documents on German Foreign Policy 1918-1945, Series D, vol.X Londra 1957, p.111-113 (Documente cu privire la politica externă germană).

(37) Joseph Billig, La solution finale de la question juive, Paris 1977, p.58 (Soluția finală a chesiunii evreiești).

(38) Léon Poliakov, Bréviaire de la haine, p.52.

(39) PS-2233, IMG, vol.XXIX, p.378. – H. Monneray, La Persécution des Juifs dans les pays de l'est présentée à Nurenberg, Paris 1949, p.202 (Persecutarea evreilor în țările din Răsărit prezentată la Nürnberg).

(40) PS-2233, IMG, vol.XXIX, p.405.

(41) NC-1838, p.5.

(42) Doc. CDJC CXLVI-51 și CXLIII0-22 Cf. J. Billig, Alfred Rosenberg dans l'action idéologique, politique et administrative du Reich hitlerien, CDJC 1963, p.196, notele 632 și 633 (Alfred Rosenberg în acțiunea ideologică, politică și administrativă a Reichului hitlerist).

(43) Doc. CDJC CXLIII-229. Cf. J. Billig, bidem, p.196.

(44) Idem, p.193.

(45) Doc. CDJC CXLVI-23, p.83, apoi 67.

(46) IMG, vol. XVII, p.275-276.

(47) IMG, vol X, p.449.

(48) NG-2586-C. Cf. Rolf Vogel, Ein Stempel hat gefehlt. Dokumente zur Emigration deutscher Juden, München-Zürich 1977, p.324. (A lipsit o ștampilă. Documente despre emigrarea evreilor germani).

(49) Léon Poliakov, Bréviaire de la haine, op. cit., p.54.

(50) NG-2586-C. Cf. Rolf Vogel, Ein Stempel hat gefehlt, op. cit., p.329.

(51) NG-2586-C. Cf. Rolf Vogel, Ein Stempel hat gefehlt, op. cit., p.330.

(52) Léon Poliakov, Le Procès de Jérusalem, Paris 1963, p.152 (Procesul de la Ierusalim).

(53) Gerald Reitlinger, La soluzione finale, op. cit., p.19.

Carlo MATTOGNO

Traducere de Eugenio Moroldo

(Va urma)

O scrisoare

Domnule redactor şef,

Aceste rânduri pe care vi le adresez nu se vor a fi neapărat un drept la replică asupra articolului „O afacere cu diplome" publicat în revista „Mişcarea" nr. 18 din 1-15-XII-1994. Le consider mai degrabă un aport la clarificarea problemei, sau o completare a viziunii asupra problemei respective.

Din articolul cu pricina, nu se vede şi nu reiese decât o simplă teamă de concurenţă. Lucru omenesc şi necondamnabil. Argumentele folosite sunt la fel de copilăreşti şi anacronice ca şi teama.

Fără a face apologia patriotului, consider că orice problemă trebuie privită într-un context mai amplu, începând de sus – de la ceea ce numim „ţară" – ale cărei interese trebuie să primeze în faţa celor personale. Se cunoaşte cruda realitate că în ultimii 20-30 de ani ştiinţele umaniste au fost desconsiderate, iar facultăţile de acest profil aproape desfiinţate. Acuta lipsă de cadre şi specialişti în aceste domenii frânează îngrijorător de mult dezvoltarea României. Puţinele facultăţi de profil sunt insuficiente. Problema financiară a statului este aşa cum o vedem – şi de înţeles că nu se poate mai mult. Această problemă (financiară) poate fi doar unul dintre motivele ce ar îndreptăţi apariţia universităţilor particulare. Să mai adăugăm şi factorul de instruire şi ridicare a nivelului cultural al cetăţeanului român. Indiferent dacă un absolvent va profesa sau nu pregătirea dată de facultate, rămâne totuşi un element instruit şi cu un randament ridicat în orice activitate va desfăşura. Mai sunt şi motive de importanţă majoră. Cum ar fi numărul mare de tineri dotaţi pe lângă acei ce au avut norocul să intre la o facultate. Ştim că pe lângă o bună pregătire mai intervine şi norocul. Şi sper că pilele au fost sunt de domeniul trecutului. A se lua în considerare atât şansa acestor tineri cât şi valorificarea potenţialului lor spre binele societăţii. Oraşele ţării s-au înmulţit şi dezvoltat. Multe dintre ele nu au măcar o singură facultate. Mult mai eficient ar fi ca studentul să înveţe în oraşul lui. Şi pentru student cât şi pentru cel care (statul) nu ar mai trebui să cheltuiască construind cămine. Să nu uităm că şi ţara este în competiţie, vrând nevrând. Doreşte cineva stagnarea? Poate, dar nu românii.

Cu multă consideraţie pentru autorul articolui, domnul Andrei ..., student (la stat) îmi permit să comentez câte ceva din respectivul articol.

Faptul (consemnat de autor) precum că nou înfiinţatele universităţi nu au rădăcini şi tradiţii în învăţământul universitar românesc. Consider că ceva (orice) trebuie mai întâi să se nască şi nu cred că se poate naşte ceva gata dezvoltat. Să fie oare o excepţie universitatea la care învaţă dânsul? De asemenea, autorul îşi exprimă teama de „devalorizare a diplomelor". Păcat că unii nu întrevăd unele aspecte ale viitorului. Diploma va fi doar o bucată de hârtie cu valoare de „tipăritură". Valoarea va fi numai în profesionalismul şi competenţa absolventului. A se privi puţin la ţările dezvoltate. De peste 45 de ani avem universităţi de stat. Au absolvit sute de mii de studenţi. Instituţiile statului au devenit suprasaturate cu ingineri, subingineri, tehnicieni, economişti, jurişti etc. Fără a face comentarii savuroase despre competenţa celor mai mulţi dintre aceştia, să privim doar prezentul cu atât de multele unităţi economice, industriale, mari şi mici, cu porţile închise şi numărul mare de şomeri. Aceasta, în timp ce importăm (pe valută) obiecte (produse) pe care le-ar putea face (la noi) şi un simplu muncitor. Iată deci „valoarea" diplomelor. Ca amuzament, să îi amintim şi pe acei ce au absolvit facultăţi de „ştiinţe politice".

Urmează să vedem ce va ieşi din universităţile particulare. Un lucru este sigur: fie un produs, un preparat, un serviciu, orice, tot mai de calitate este la „particular" decât la stat. Şi asta de când e lumea şi statul, şi la toate statele. Dacă la americani ar fi fost numai „de stat", nu mai ajungeau ei în lună niciodată. La noi „particularul" abia începe să se nască. Mai bine zis să renască. Suferă şi va suferi durerile naşterii, dar viitorul este al lui.

Cât despre „mari idei", „mari profesori" sau părinţi spirituali, aşa ceva (din păcate) apar din când în când fără a avea o legătură cu felul unei universităţi sau alteia. Geniile se nasc, nu le creează facultăţile.

O mare idee, poate cea mai mare, ar fi ca fiecare să facă, să mişte, să acţioneze, cât de puţin şi pentru ţară. Pentru România. Mai ales acum, mai mult ca orişicând.

Cu gândul la această idee, multe ar fi de spus, dar foarte multe de făcut. Mă gândesc la „toate" facultăţile, dar foarte mult la aceea care se absolveşte la vârsta de 6 ani.

Încheind această scrisoare, mă simt cuprins de îngrijorare, oare cum voi reuşi să lipesc plicul şi timbrul – deoarece lipiciul nu-i lipici. Şi asta de vreo 20 de ani. Şi nu sunt revoltat de costul plicului sau de greutatea operaţiei de lipire, ci de cheltuirea miliardelor de lei (din sudoarea poporului oropsit) pentru „diplomele" celor ce ar avea datoria să-l fabrice ca lumea. Nu pot avea altă mângâiere decât speranţa în universităţile particulare.

Costache ELISEI – Tg. Mureş

Un pitic contra unui uriaş: Negoiţescu contra Ţuţea

De curând, o editură particulară din Cluj a publicat volumul de memorii *Straja dragonilor* de Ion Negoiţescu (criticul literar rezident în Germania, unde a murit în Februarie 1993).

Am răsfoit scârbalnicul volum – autorul, un homosexual notoriu, suferind de această perversitate bio-psiho-morală din copilărie până la moarte, boală pe care narcisicul autor şi-o afişează ca pe o înaltă virtute, ca pe un blazon nobiliar – şi, constatând mizeria sa spirituală, nu mi-am sacrificat preţiosul meu timp de muncă intelectuală cu citirea sa integrală. Îndeosebi, ceea ce m-a determinat să-l arunc din mână este neruşinarea cu care acest pitic pervers – I. Negoiţescu – îl minimalizează, ridiculizându-l, pe uriaşul naţionalist român şi gânditor creştin, Petre Ţuţea.

M-am gândit: cum se explică teribila aversiune a lui Negoiţescu faţă de Ţuţea, după ce precizează că Petre Ţuţea a fost prietenul tatălui său, I. Negoiţescu-senior (avocat şi ofiţer), iar lui (viitorului critic literar) i-a fost învăţător?

Explicaţia este una singură, reală şi adevărată: aversiunea lui Negoiţescu izvorăşte din gelozia feminină a structurii lui homosexuale faţă de fantastica popularitate naţională, din 1990-1991, a *omului* Petre Ţuţea. De aceea, complexele de inferioritate ale homosexualului Negoiţescu faţă de călugărul Ţuţea îi ies celui dintâi pe nas. Mai adânc văzut: ura lui Negoiţescu faţă de Ţuţea este ura legionarului renegat (fusese legionar în adolescenţă, între 1938-1940, când a fost dat afară – pe bună dreptate – din cuibul de la Medicină al Universităţii clujene) faţă de legionarul pur, exemplar, consecvent până în pânzele albe, martirizat până la moarte de comunişti – românul absolut Petre Ţuţea.

Iată că, după ce piticul Negoiţescu l-a „demascat" pe titanicul Eminescu ca „protolegionar", a denigrat Piaţa Universităţii fiindcă a fost vegheată spiritual de icoana Fecioarei Maria şi de portretul lui Mihai Eminescu, l-a atacat pe Nae Ionescu ca, pasămite, antidemocratic şi doctrinar al Legiunii, acum, înainte de moarte, păcătuieşte împotriva Spiritului aruncând cu piatra în ultimul mare spirit eminescian al culturii româneşti: Petre Ţuţea.

Până să-i citesc aceste nefericite pagini anti-Ţuţea, îl credeam deştept pe talentatul critic literar I. Negoiţescu. Acum îl cred un prost: fiindcă prostul nu are simţul măsurii proprii şi al ridicolului. Prostul Negoiţescu dovedeşte – de dincolo de mormânt – că nu are simţul măsurii proprii şi al ridicolului, după felul în care se exprimă despre uriaşul Petre Ţuţea.

Andrei - Iustin HOSSU

Publicăm mai jos „dreptul la replică" al dlui Troncotă, în condiţii tehnice determinate exclusiv de dimensiunea materialului d-sale. Un „drept la replică" civilizat ar fi trebuit să aibă în vedere, credem, dimensiunea textului ce-l viza pe dl Troncotă, apărut în revista „Mişcarea". Pentru cine a citit „studiul" dlui Troncotă, amendat de redactorul nostru, este lesne să constate că „replica" se plasează, din nefericire, la acelaşi nivel: discurs sentenţios, lipsit de argumente. Dl Troncotă se mulţumeşte să repete şi de data aceasta câteva „probe" ale materialului anterior, lansând apoi torente de acuze la adresa noastră, procedeu ce-l descalifică, în fond, numai pe d-sa.

Textul vorbeşte însă de la sine, aşa că îl reproducem integral, fără alte comentarii. Reproducerea integrală este „replica" cea mai convigătoare pe care i-o putem oferi, la rândul nostru. (Redacţia)

În virtutea dreptului la replică, vă rog d-le redactor şef să publicaţi textul ce urmează:

În comentariul pe care dl Silviu Rareş îl face în publicaţia „Mişcarea", nr. 18 din 16-31 decembrie 1994, p. 5, omite să informeze cititorii asupra titlului materialului publicat în „Arhivele totalitarismului" (an II, nr. 1-2/1994 la paginile 173-196), fapt pentru care mă simt obligat să îl menţionez: „Uniunea Sovietică şi rebeliunea legionară. Documente din arhiva S. S. I.". Consider că dacă dl. Silviu Rareş ar fi citit – şi ar fi înţeles – conţinutul celor două documente din anexa studiului ce l-am publicat sub acest titlu, sunt sigur că n-ar fi omis în comentariul domniei sale aspectele esenţiale ale problemei, şi anume: pendularea cu relativă uşurinţă a unor membri de rând – şi nu numai – de la mişcarea legionară la cea comunistă şi invers. Acest lucru a fost posibil tocmai pentru că între cele două mişcări politice totalitariste existau multe practici comune, unele chiar identice, după cum am avut ocazia să o demonstrez pe bază de argumente şi o solidă documentaţie. Aceste asemănări au făcut posibile infiltrările reciproce, unele ordonate chiar de la Moscova – după cum atestă documentele S. S. I., pe care dl Rareş, în mod (in)explicabil, nu le comentează. În schimb apreciază studiul ca fiind *„de la un capăt la altul scandalos"*.

Sunt de acord, şi nu am pus niciodată la îndoială – ar fi chiar o absurditate – *că sub aspect teoretic*, legionarismul şi comunismul au constituit două ideologii care în *esenţa lor* aveau şi domenii aparent ireconciliabile: naţionalismul (la legionari) şi internaţionalismul (la comunişti). *În practică*, însă, realitatea istorică ne demonstrează cu totul altceva: Oportunismul şi demagogia – care le criticau atât unii cât şi ceilalţi ca fiind de extracţie politicianistă, erau tolerate din plin în ambele tabere.

Totul depindea de conjunctura politică. Cum altfel ne-am explica şi folclorul rămas în urma acestei realităţi: „Căpitane nu fii trist. Garda merge înainte prin partidul comunist", sau „Trăiască popa Burducea, când cu steaua când cu crucea" etc.

Orice om de bună credinţă care parcurge materialul publicat în revista „Arhivele totalitarismului", constată cu uşurinţă eforturile de cercetare în biblioteci şi arhive ale celui interesat – din pasiunea meseriei de istoric – în a scăoate la lumină date indubitabile asupra unor realităţi istorice, mai puţin cunoscute sau interzise până nu demult abordării ştiinţifice. Ar fi de fapt dovada unei imbecilităţi iremediabile să creadă cineva că o asemenea zdroabă se poate face *din ordin*.

Regretabil este faptul că în faţa rezultatelor acestor cercetări, dl Silviu Rareş în loc să reflecteze mai profund, se scandalizează pripit şi fără motiv. Mai mult, în lipsa contraargumentelor, recurge la un torent de insulte. Şi ca să nu îi scape ceva din arsenalul binecunoscut al celor pe care vrea să-i imite – sau crede domnia sa că îi poate imita, pentru că în realitate *aruncă o pată neagră* asupra memoriei lor – procedează la atacul la persoane şi insitituţii (apropo de *elementarul cod deontologic*), ceea ce-l face să nu poată depăşi statutul de simplu epigon.

Nu ascund faptul că mă aşteptam la comentarii critice, atât din dreapta cât şi din stânga, numai că mi le închipuiam însoţite de argumente şi fundamentate, eventual, chiar documentar, prin existenţa unui ipotetic material la care încă nu am putut ajunge. Dar nu mi-am imaginat că se va recurge la un ton atât de virulent din partea unuia care se pretinde comentator al unor evenimente culturale.

Să fie sigur dl. Rareş, că dacă voi întâlni documente care să nuanţeze şi chiar să contrazică unele afirmaţii – formulate de mine în studiul mai sus citat – voi fi primul care le voi da publicităţii. Acesta este riscul meseriei – deliberat asumat –, mai ales pentru cei ce se apleacă cu răbdare, fără ură şi părtinire, asupra studiului fenomenelor ce ţin de regimurile totalitariste.

Personal, înţeleg *deprimarea* celor ce sunt posedaţi de o gândire totalitaristă şi obligaţi să trăiască într-un regim politic democratic. Ei nu pot percepe fenomenele istorice decât dintr-o perspectivă fixistă. Totalitarismul mai înseamnă insultă fără posibilitate de ripostă, demagogie etatistă, represiune, etc. În schimb, democraţia implică în primul rând *dialogul social* şi chiar *politica civicului*, ceea ce se pare că îi sperie pe totalitarişti *et eiusdem farinae*.

Ştim cu toţii – pentru că istoria ne oferă destule exemple – că adevărul supără, mai ales pe cei care îşi arogă postura de atotcunoscători, când în realitate sunt simpli ignoranţi. Iată de ce, totalitariştii sunt cei care îşi trădează *incapacitatea funciară* de a înţelege fenomenele sociale, ceea ce îi face ca în perceperea noutăţilor ştiinţifice – în cazul nostru din domeniul istoric – să dea dovadă, de multe ori, de stupiditate.

Şi încă ceva. N-am înţeles prea bine din comentariul d-lui Silviu Rareş, cine anume trebuie să se lase de meseria de istoric. Cel care cercetează cu consecvenţă fonduri de arhivă – şi o face de peste 15 ani – asumându-şi în acelaşi timp responsabilitatea publicării rezultatelor, sau cel care îl acuză că susţine *teze neokominterniste lansate de* Ribbentrop?! Nu-mi ascund temerea că exprimând o astfel de nedumerire risc să greşesc principial, în sensul că sugerez cuiva – în faţa evidenţei – să se lase de o meserie pe care în realitate nu numai că n-a practicat-o cu profesonialism, dar se pare că nici nu o poate percepe decât dintr-un singur unghi de vedere. Ca urmare sunt de acord cu dl Silviu Rareş – sau cu cei care-i suflă – *„că istoria trebuie lăsată totuşi în seama specialiştilor"*.

În ce mă priveşte, nu m-am amestecat niciodată în *„ograda"* altuia şi nici măcar nu am privit-o cu invidie, ceea ce îi recomand cu toată sinceritatea şi d-lui Silviu Rareş.

Către cititori,

Din motive financiare (scumpirea hârtiei, dificultăţi de difuzare etc.), am fost nevoiţi ca în această lună să limităm apariţia revistei „Mişcarea" la un singur număr. Din aceleaşi motive ne vedem obligaţi să amânăm şi apariţia anunţatului „Almanah Mişcarea". Vom reveni cu precizări legate de situaţia materială a publicaţiei noastre în numărul viitor. „Poşta redacţiei" va apărea în numărul următor.

Mulţumim tuturor prietenilor noştri care au trimis donaţii pentru susţinerea revistei „Mişcarea". Sprijinul Dumneavoastră este esenţial pentru apariţia revistei.

Fiecare donator va primi în scris confirmare de primire din partea Direcţiei Administrativ-Economice a MPR.

Să sprijinim „Mişcarea"!

Revista "Mişcarea" poate fi sprijinită prin:
- *contractarea cât mai multor abonamente;*
- *donaţii de sume băneşti;*
- *donaţii de materiale necesare activităţilor redacţionale;*
- *răspândirea şi difuzarea publicaţiei.*

Donaţiile în obiecte

constând în materiale de birou, aparatură tehnică şi electronică (computere, fax, xerox, reportofoane, aparatură audio şi video, accesorii etc.) precum şi orice alte materiale care pot fi utilizate în activitatea redacţională se trimit prin colet poştal (sau prin intermediar) pe adresa:

Mişcarea Pentru România
Direcţia Administrativ Economică
Str. Scărlătescu nr. 14, sector 1
Bucureşti, cod 78158

Sumele băneşti destinate revistei „Mişcarea" se trimit prin **mandat poştal** (sau virament) într-unul din conturile noastre bancare deschise la

Banca Română pentru Dezvoltare – Bucureşti „Unirea" (BRD–Unirea)

pe numele:

„Mişcarea Pentru România"
Cont nr. 40.729.96.133.178. (pentru Lei)
Cont nr. 15.207.96.133.178 (pt. $ şi DM)

Nu uitaţi să precizaţi destinaţia sumelor expediate („Abonament", „Donaţie" etc.).

Publicaţia „Mişcarea" este editată de **Mişcarea Pentru România**, formaţiune politică înregistrată la Tribunalul Municipiului Bucureşti, prin Decizia civilă nr. 33/23.12.1991, dosar nr. 31/P/1991.

Finanţarea publicaţiei „Mişcarea" este asigurată de Departamentul Relaţii Publice al MPR.

Redactor Şef: Dan DUNGACIU

Tehnoredactare computerizată: PROREP S.R.L.
Tehnoredactor : Gabriela NIŢU

Adresa redacţiei:
Str. Scărlătescu nr.14, Sector 1, Bucureşti Cod 78.158
Tel.: 659.45.72.
Fax: 312.41.15.

Relaţii cu publicul: miercuri şi vineri orele 16.00–20.00

A B O N A M E N T E

Persoane domiciliate în România

Un an (24 apariţii ale revistei): 10.000 lei

6 luni (12 apariţii): 6.000 lei

Veteranii de război, foştii deţinuţi anticomunişti, pensionarii, studenţii şi elevii beneficiază, la cerere, de o reducere de **50%**. În aceste situaţii este necesară prezentarea unui document justificativ (adeverinţă, talon pensie etc.)

Persoane juridice române (Instituţii, organizaţii)

Un an: 25.000 lei

Instituţiile creştine ortodoxe şi bibliotecile publice: 10.000 lei pe an.

Abonamente pentru străinătate

Un an: 50 $ sau 80 DM

Abonamentele contractate rămân valabile indiferent de fluctuaţia preţurilor. În caz de întârziere a apariţiilor, abonamentele se prelungesc automat.

Expediaţi banii pentru abonament prin **mandat poştal** (sau prin virament) într-unul din **conturile noastre bancare** specificate în caseta alăturată. Vă rugăm să completaţi cât mai clar **adresa** la care doriţi să primiţi revista.

Responsabilitatea pentru conţinutul textelor publicate aparţine exclusiv semnatarilor. Punctele de vedere susţinute în paginile revistei „Mişcarea" nu pot fi atribuite organizaţiei Mişcarea Pentru România. MPR îşi asumă responsabilitatea numai pentru documentele sau comunicatele publicate de către reprezentanţii săi autorizaţi sub semnătură oficială (cu precizarea funcţiei deţinute în cadrul MPR).

Preluarea sau reproducerea unor articole (integral sau fragmente) apărute în paginile revistei „Mişcarea" nu este permisă decât cu acordul scris al Redacţiei.

Anul IV Nr. 1-2 (41-42)
Ianuarie 1995

„Eminescu este cea mai strălucită minte a românilor"

- convorbire cu dl Profesor universitar Ilie Bădescu -

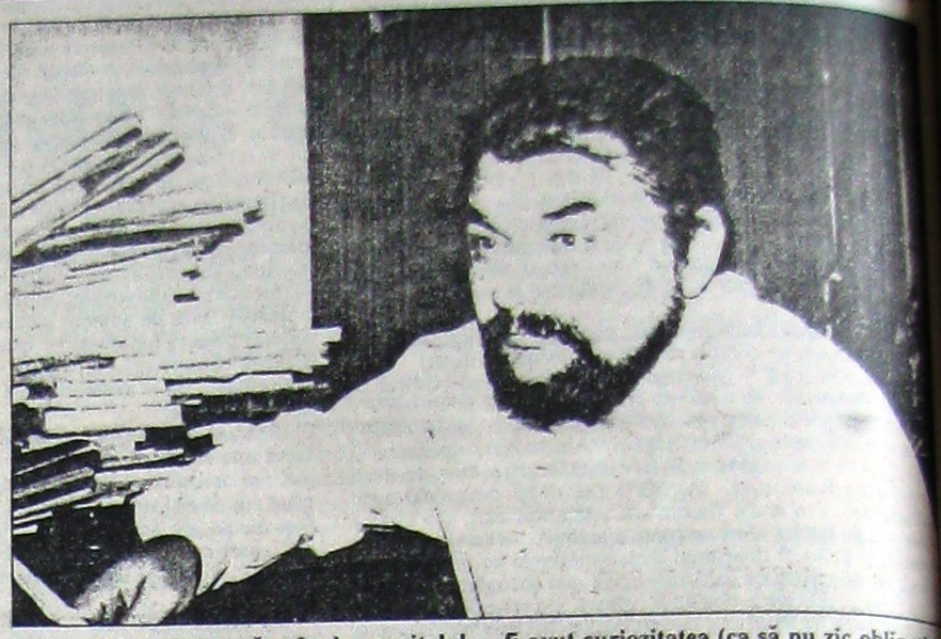

Reporter: Domnule Profesor, la sfârşitul anului trecut a văzut lumina tiparului cartea dumneavoastră de „Istorie a sociologiei", unde sociologul Eminescu era convocat în chestiunea elitelor alături de marii clasici ai sociologiei universale. Ceea ce atunci era numai anunţat avea să fie împlinit în ultima dumneavoastră lucrare, „Sociologia eminesciană", apărută în această lună, la Editura Porto Franco.

Permiteţi-mi, la începutul discuţiei noastre, să reamintesc succint câteva repere semnificative ale traseului receptării tezelor sociologiei eminesciene. Perioada interbelică a fost spaţiul predilect al unor asemenea emisii: Mircea Vulcănescu afirma într-o conferinţă că: „Eminescu trebuie socotit cel mai mare sociolog al României"; grupul de la Cernăuţi din jurul lui Traian Brăileanu se raporta mereu la el recunoscându-i importanţa; Traian Herseni îi consacră un spaţiu semnificativ în a sa „Istorie a sociologiei româneşti"; Mihail Manoilescu, accentuând sfera economică de data aceasta, îl consacră ca teoretician. Toate acestea s-au păstrat însă la nivelul enunţurilor, nu la cel al demonstraţiei riguroase.

Perioada marii exegeze a sociologiei eminesciene – dar cred că nu numai a sociologiei! – a început abia după război, mai exact în ultimele decenii, promotorul ei fiind în primul rând dumneavoastră, printr-o lucrare ce a stârnit valuri de reacţii: „Sincronism european şi cultură critică românească". Care să fie explicaţia? Există o justificare mai adâncă alături de aceea a întârzierii redării în circuitul public a operei teoretice eminesciene? Cum aţi vedea dumneavoastră o sociologie a receptării sociologului Eminescu?

Profesor Ilie Bădescu: **Receptarea lui Mihai Eminescu în propria lui cultură a îmbrăcat o formă paradoxală. Recunoscut de toţi ca fiind cea mai strălucită minte teoretică a românilor – aşa cum au spus-o nu doar cei la care te referi, dar şi Iorga, Constantin Noica, Mircea Eliade şi, parcă mai presus de ei, fenomenologul care şi-a încheiat zilele la Berlin, Ştefan Teodorescu, iar mai aproape de noi Şerban Cioculescu, Svetlana Paleologu Matta (de la Viganelo, din Elveţia) etc. – M. Eminescu a cunoscut cea mai întârziată receptare dintre cazurile cunoscute la noi. Pe plan european, doar Leonardo da Vinci depăşeşte o asemenea întârziere (unele dintre ideile acestuia au intrat în circuit după patru sute de ani când, practic, alte minţi strălucite ale Europei le redescoperiseră şi le impuseseră). Mihai Eminescu şi-a formulat principala sa teorie, teoria păturii superpuse, între 1881-1883, în focul intensificat al polemicii susţinute la „Timpul" (la circa optzeci de ani după apariţia operei lui Ricardo, care a exercitat o adevărată hegemonie asupra gândirii economice europene). După List, numai Eminescu şi americanul Carey au mai lucrat în răspăr cu teza centrală a cărţii lui Ricardo. Practic, acum o sută doisprezece ani era izvodită cea mai strălucită teorie sociologică românească şi toţi marii savanţi români au recunoscut lucrul acesta. Nimeni însă nu i-a acordat o examinare sistematică în tot acest interval. Nu e un paradox?!**

Când, în 1983, am scris „Sincronism european şi cultură critică românească", am sesizat că teoria lui Eminescu are o poziţie centrală în cadrul „culturii critice româneşti", care-a succedat epocii eroice, în miezul căreia îi regăsim pe paşoptişti. Am încercat atunci să examinez teoria lui Eminescu în raport cu imperativele din care s-a născut. Eu însumi am fost uluit de descoperire. Ideea şi teoria lui Eminescu mi se înfăţişau ca o idee izvodală, ca o teorie matriceală din care a ieşit o întreagă gândire critică românească la începuturile modernităţii. În plus, această mare teorie îşi trimitea arcul peste timp în orizontul teoriilor moderne ale fenomenelor de „periferializare istorică" provocat de expansiunea sistemului capitalist occidental. În acest sens, Eminescu mi se înfăţişa şi ca primul cercetător sistematic de la noi al sistemelor de exploatare fiscal-comercială (care sunt „sisteme mondiale"), ceea ce-l va fi uluit şi pe Manoilescu. Şi încă alte aspecte asupra cărora nu insist aici. Atunci credeam că fac un lucru normal încercând să restabilesc relieful teoriei lui Eminescu. Spre surpriza mea, am fost întâmpinat cu un „Nu!" categoric. S-a scris contra cărţii mele prin falsificare, iar *falsul* creat atunci asupra ideei acestei cărţi a circulat şi în ţară şi în afară.

Rep.: Vă referiţi cumva la cartea antropologului american Katherine Verdery, „Compromis şi rezistenţă. Cultura română sub Ceauşescu"? Am regăsit afirmaţia acesteia, care a fost susţinută întâi de dl N. Manolescu în „România Literară", şi la V. Ierunca în ultima sa carte tipărită la „Humanitas", „Dimpotrivă". Acesta scrie şi el că Ilie Bădescu „l-a făcut marxist pe Eminescu". Poate explicitaţi pentru cititori în ce constă falsul provocat de publicistica de tergiversare a receptării lui Eminescu..

Prof. I. B.: **Ai spus foarte bine „publicistica de tergiversare a receptării lui Eminescu". Şi aş vrea să revenim asupra acestei idei care deja propune o dimensiune pentru a doua parte a primei tale întrebări, şi anume aceea referitoare la o sociologie a receptării lui Eminescu. Aşadar *falsul* grosolan pe care e clădită şi cartea autoarei citate de tine este acela că eu l-aş fi făcut mărxist pe Eminescu. În acest sens, K. Verdery trimite cititorul la pagina 235, unde eu mă refer la „capitalul purtător de dobândă" şi la efectele lui asupra României la 1861 (care aducea câştiguri oneroase „deţinătorilor săi" ce se ridicau la 40% din venitul net al proprietăţii funciare). Acest fenomen, spun eu, a slăbit reacţia „culturii critice" româneşti, iar această reacţie îl va avea la vârf, spre finele secolului, pe M. Eminescu. Sinteza acestei reacţii este însăşi sociologia lui. Acesta este adevărul integral conţinut în acea pagină, nimic mai mult, nimic mai puţin. Cititorul poate verifica. Ba mai mult, la pagina 236, precizez: *„Fără îndoială că teoriile contemporane ale acestui tip de capitalism („cel parazitar", din „periferia" sistemului mondial) sunt mai dezvoltate, dar ele se încadrează în aceeaşi serie paradigmatică deschisă în sociologie de M. Eminescu şi acreditată pe linia marxismului de C. D. Gherea. Încât, fără teamă, Eminescu şi Gherea pot fi aşezaţi la originea noii serii paradigmatice"* (pag. 236). Eu spun explicit, aşadar, că pe *linia marxismului*, analiza capitalismului parazitar a fost acreditată de Gherea, nu de Eminescu, încât toate cele afirmate de K. Verdery şi-ar fi pierdut orice temei dacă autoarea ar fi avut curiozitatea (ca să nu zic obligaţia) să întoarcă pagina. Ea n-avea cum s-o întoarcă, fiindcă nu ştia nici măcar ce se află scris la pagina 235, de vreme ce face *citări false*. Aceasta mă face să cred că trimiterea i-a fost comunicată de cineva din ţară, iar autoarea americană n-a mai apucat să facă verificările, contând pe onestitatea celui care i-a transmis nota. Uitase că se află la „Porţile Orientului"...**

În SUA, în mod normal, după un asemenea fals, te-ai fi descalificat. Este regretabil, din punctul meu de vedere că un antropolog totuşi talentat precum K. Verdery s-a lăsat aşa de facil antrenată de o anumită grupare politică din România şi astfel a încălcat exigenţele deontologice ale ştiinţei sale. Dar asta e o altă chestiune.

Deocamdată să consemnăm acest procedeu prin care „criticii şi detractorii" lui Eminescu au încercat să blocheze în continuare receptarea teoriilor lui, utilizând în acest scop tehnica cea mai dezonorantă: *falsul*.

Rep.: *Domnule Profesor, îngăduiţi-mi să reiau un fragment din comentariul pe care Profesorul Gheorghiţă Geană îl consacră frumoasei cărţi a doamnei Svetlana Paleologu -Matta, „Eminescu şi abisul ontologic": „Ca să-şi realizeze acele reţele de idei, e de bănuit că autoarea va fi citit şi răscitit o bună parte din cultura europeană cu gândul la Eminescu. Cu gândul numai? Poate şi cu inima. Căci cine ar fi în stare să aştearnă despre Eminescu un rând fără să pună în el un strop de iubire?"*

Ca să-i fixaţi locul în sociologia universală aţi evaluat şi comparat prin grila Eminescu marile teorii şi paradigme, punându-le la încercare. Dumneavoastră aţi demonstrat că Eminescu nu poate fi lecturat, şi perceput cu adevărat, decât înarmat cu un bagaj bibliografic adecvat...

Prof. I. B.: **Lucrul acesta s-a impus definitiv şi cel care a procedat astfel chiar cu „teoriile" lui Eminescu a fost George Călinescu. Pentru a evalua teoria „claselor pozitive", George Călinescu se duce la fiziocraţi şi face lecturi serioase de economie. Numai astfel a putut să conceadă că noţiunea de „clasă pozitivă" şi cea de „pătură superpusă" nu provin de la fiziocraţi, fiind o elaborare teoretică a lui Eminescu însuşi. Profilul conceptelor eminesciene este examinat de Călinescu în acest fel, prin convocarea unei bibliografii corespunzătoare. Ca să înţelegi, bunăoară, valoarea adăugirii pe care o face Eminescu la textul excerptat de el din Ricardo privitor la legea salariului natural, trebuie să examinezi întraga teorie ricardiană în chestiune. Altfel nu se poate. Dacă vrei să examinezi profilul conceptului de „pătură superpusă", trebuie să mergi la ceea ce s-a spus în teoria elitelor de la Pareto şi până la Ortega sau Etzioni. Numai în acest fel poţi conchide asupra „originalităţii" şi valorii sociologiei eminesciene. Altfel, nu. Această metodă am întrebuinţat-o în ultima mea carte, „Sociologia eminesciană".**

A consemnat Dan DUNGACIU

(va urma)